

Euskararen Unibertsoaren Jardunaldiak: mikrokozmoz osatutako unibertsoa

Martxoaren 7an eta 8an Euskararen Unibertsoa mugimenduaren jardunaldiak izan ziren Donostian. Bertan, urtebete lehenago landutako txostenak (pentsamendua, Plangintza Orokorra eta eragin soziala) aurkeztu eta eztabaidatu ziren. Jardunaldiek Euskal Herri osoko 400 lagun inguru bildu zituzten; horietako asko, euskararen gizarte erakunde nagusietako arduradunak. Jardunaldiek bi elementu berri ekarri dituzte euskalgintzara: batetik, ikuspuntu sozialari begira, Plangintza Orokor bat diseinatzeko asmoa; eta, bestetik, euskararen gizarte erakundeak koordinatzeko eta artikulatzeko erabakia.

13. orr.

Goio Monreal:
“Gaur egun ez dago euskal
gizartea gorpuzteko
proiekturik”

Badira hilabete batzuk Goio Monrealek Eusko Ikaskuntzako lehendakaria izateari utzi ziola. Gaur egun, Nafarroako Unibertsitate Publikoko Zuzenbidearen Historiako katedraduna da. Eusko Ikaskuntzari buruz aritzean, Goio Monrealek gure gizartearen zenbait behar eta gabezia ekarri dizkigu gogora: politiko aberzale batzuek elkarteari erakutsitako hoztasuna, euskal komunitate zientifikoa bezurmamitzeko beharra, atzerria iretzeko premia... Horietaz gain, Monrealek gainbegiratu bat egin die euskal gizarteari, unibertsitateari, euskal kulturari eta euskarari berari.

10. orr.

7

Aingeru Epaltza:
aldizkari ofizialen
erotismo izkutua.

18

Itzulpengintza:
erdarazko testu tra-
ketsak euskara onera
nola ekarri.

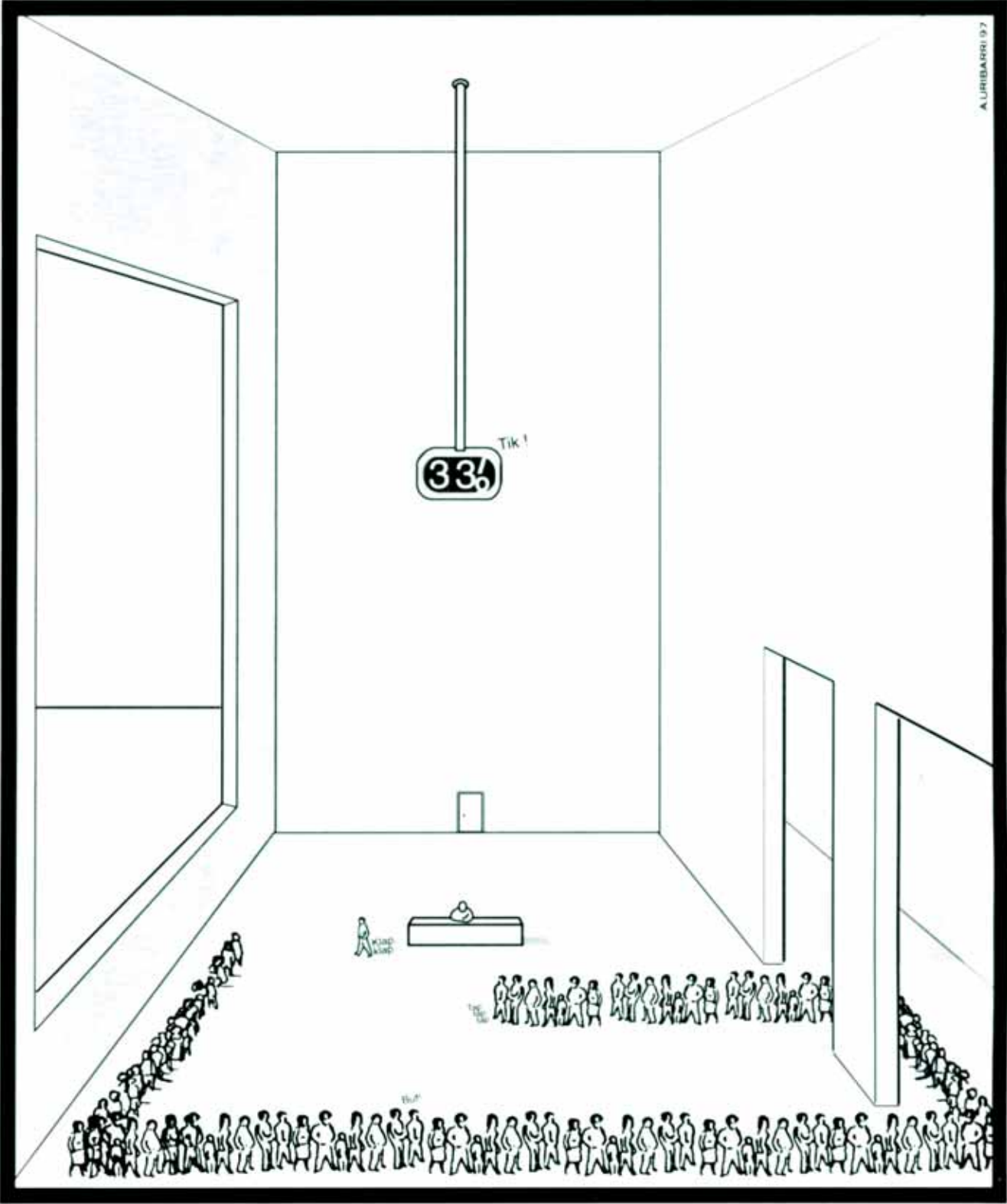
22

**Emoziozko
adimena:**
pertsonekin harrema-
nak izateko abilezia.

Eztabaida: euskararen egoera justizia administrazioan

Iazko urte amaieran eztabaida sutsua sortu zen justizia administrazioaren inguruan. Abokatu euskaldunen ekimene eta zenbait politikoren adierazpenek pil-pilean jarri zuten aspaldiko kontu bat: errespetatzen eta bermatzen al ditu justizia administrazioak euskaldunen eskubideak? Alde batetik, euskaldunci epailearen aurrean euskaraz egiteko eskubidea aitortzen zaiela ematen du; baina, bestetik, ez dago inolako araurik epaileak euskaraz jakitera behartzen dituenik. Gehienetan, bada, itzultzaileengana jo beharra dago. Eta hona hemen galdera: bermatzen al du itzulpenak defentsa eskubidea bete-betean?

20. orr.

PAPER
BRZKATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduraritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinu Grafikoa: Gabinorte

Zerbaki honetako lanbideak:
Mari Jose Arrieta, Lutxo Egia, Jesus Ezaguirre, Luis Elizondo, Aingeru Epaltza, Edorta España, Enrique Gorrotxategi, IZO, Mixel Kaltzakorta, Joseba Lozano, Luma, Santiago Martinez, Ana Habel Morales, Andoni Unzu, Alberto Unbarru, Juan Luis Zabala.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkarian argitaratutako artikulua berridatz daitezke, bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik atera diren agatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ
aldizkarian ez ditu derrigoz bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

Legezko Gordailua: BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduraritzaren Euskal Erakundea
Adriano VI, 20. 01008 VITORIA-GASTEIZ. Tf. 18 76 00. Faxa: 18 76 02. / <http://www.ivap.es>

PERTSONAIA

Alberto Schommer, argazkilaria:

“Fotogeniak ez du zer ikusirik edertasunarekin”

Alberto Schommer gizon atsegina da, eta, ahotsa zeharo urratuta izan arren, gustora mintzatu da gurekin. San Fernando Akademiako kide honek Euskadi, Madril eta munduko hiririk ederrenen artean banatzen du bere denbora. Eta toki horietara argazki kamara lagun duela joaten da beti.

Verde liburuan kolorezko argazkiak egin dituzu. Baina, oraindik orain kaleratu duzun *Tierra* liburuan (Espainian barrena egindako argazki bilduma) zuri-beltza erabili duzu. Zergatik?

Tierran ez dago gizon-emakumerik, ia ez dago etxerik ere... Lurra orain dela 200 edo 300 urte zegoen moduan islatzen ahalegindu naiz; eta zuri-beltza oso egokia zen horretarako. Edozein kasutan ere, nire liburu gehienak (*La vida* -Habanakoa-, *Roma-New York*, ateratzeaz dagoen *Máscaras* -Venezia- eta abar) zuri-beltzezkoak dira.

Zein dira hurrengo proiektuak?

Orain Euskadiri buruzko liburu bat prestatzen ari naiz, baina etorkizunaren ikuspegitik. Jende gaztea, eta nolabait esateko, toki gazteak (gune informatiboak, aistaldikoak...) sartuko ditut.

Herri baten deladarra liburuan diozu beti isilik egotea ez dela nahiko, gertatzen dena esan egin behar dela. Liburu honetan zerbait esango al duzu?

Bai, hala da. Isiltasunak ez gaitu inora eramaten. Hitz egitea komenigarria da, bai; baina, beti ere, etika baten barruan. Oraingo liburu honetan, dena den, ez dakit argazki-oinik egingo ote dudan. Liburu Bernardo Atxagarekin batera prestatuko dut. Bera arduratuko da testuez, eta neu inudiez. Atxagaren luma tartean baldin bada ez du ez buru ez belarri nik ezertxo ere idazteak.

Nola definituko zenuke zeure burua argazkilarri gisa?

Ez dakit... argazkilaria artistikoa naizela esango nuke. Harrokeria alde batera, gauza berriak egin ditut argazkigintzan, eta munduan ezaguna izaten hasi naiz.

Baztertuta al dago argazkilaritza?

Egon da, dudarik ez; baina gero eta toki inportanteago hartzen ari da. Argazkilaritza, oraindik

ere, umegorria da beste arte-mota batzuen ondoan. Pinturak, eskulturak, arkitekturak... milaka urte dituzte. Esan daiteke argazkilaritza jaiotze berria dela.

Ba al da egin ez duzun, baina gogotik egingo zenukeen argazkirik?

Beti esaten dut kamara aurrean nuela hil zitzaizkela Picasso. Ia dena konponduta eta hitz eginda zegoen argazkiak egiten hasteko, eta, tamalez, hil egin zen. Franco erretratatzeko aukera izan nuen, baina inoiz ez nion argazkirik atera nahi izan.

Hamaika lagun ospetsu jarri dira zure kamararen aurrean. Nork eman dizu lanik handiena?

Warhol jaunak. Andy Warholek. Gainera, orain dela gutxi, Pompidou museoa Paris-Match aldizkariaren lehen orrialdean proiektio bat egin dute, eta horien artean, nire argazki bat azaltzen da: Warhol Estatu Batuetako banderaren kiribildurik.

Damutu al zaizu inoiz, egindako argazkiren batez?

Inoiz ere ez. Nola damutu egindako gauza batez? Neroni, behinik behin, egin ez dudana gauza askotaz damutu zait; ez, ordea, egindakoez.

Ba al dira gizon-emakume fotogenikorik?

Bai, jakina. Fotogeniak, gainera, ez du zer ikusirik edertasunarekin, dotoretasunarekin baizik.

Leku guztietara eramaten al duzu kamara besapean, turista japoniarrek bezala?

Ez horixe! Horrelakorik egingo banu, argazki kamararen esklabu bihurtuko nintzateke. Irudikatu une batez Bernardo Atxaga edo Paco Umbral batetik bestera luma eta koaderno eskuan dituztela. Ikaragarria litzateke. Argazkilariak begirada bikoitza dauka: lanean ari denean, kamaratik begiratzen du; eguneroko bizitzan, berriz, gizaki orenen begirada du.

Moises asko gure artean

Aspaldiko egun hartan, Moisesek, mendigoizale peto-petõa bera, Jaungoikoaren deia entzun eta berehala, makila eskuan eta motxila bizkarrean, Sinai mendirako bidea hartu zuen. Izan ere, egun hartan enkargu gogorra izan zuen. Berrogei egun eman behar izan zuen Moisesek Jaungoikoaren agindua betetzeko, hamar agindu famatuak idaztea hain zuzen ere. Jakina, ezin zuen horrelako mezu garrantzitsua edonon idatzi, beraz, harrizko "euskarrian" jasotzea erabaki zuen. Hura lana hura!

Batzuetan, gure idazkiak hamar mandamentuak balira bezala konportatzen gara. Baina, gure mezu administratiboak oso garrantzitsuak badira ere, zenbat denbora irauten dute gure idazkiek paperontzira joan baino lehen? Lakuara mugitu den departamentu batek zortzi tona paper bota omen zuela esan zidaten lehenago egunean. Azken horretaz esan, iragarri zen informatikaren eragina ez dela oraindik hain determinantea izan, administrazioan behintzat.

Gaur egun kontzientzia ekologikoa oso hedatuta dago. Hala ere, erraz ikusten ditugu urrutiko problemak baina ez gara gauza gure eguneroko bizitzan egiten ditugun eraso txiki horiek ikusteko, guztiak elkartuta hain handi bihurtzen direnak. Horrela, ozono geruzako zuloak, baleak desagertzeak, Amazoniako oihana suntsitzeak, edo Txernobileko ume desixuratuak kezkatzen gaituzte, baina ez gara konturatzen egunero ekologiarren alde egin dezakegunaz. Hona hemen gauza erraz bat: erabil dezagun paper birziklatua.

Zorionez, gure saileko jaun-goikoak arazo ekologikoa ongi ulertu zuen. Horregatik erabaki zuen gure departamentuan paper birziklatua erabili behar genuela. Azken finean, gure sailak badu ingurugiroarekin zer ikusirik. Eta horrela da. Hasierako arazoak pixkanaka gaintitzen ari gara, inpresoretan eta fotokopiagailuetan jada ez dira orriak ataskatzen, eta gero eta moises gutxiago dago gure artean. Zergatik ez zabaldu ekimen hori?

Ekologista izan: paper birziklatua erabili, bota baino lehenago atzeko partetik ere idatzi, eta, azkenean, botatzeko orduan birziklatzera eraman.

Felix Gonzalez
Gasteiz

Alfontso Irigoien Etxebarria

Joan den abenduaren 16an hil zitzaigun Alfontso Irigoien; egun hartan geratu zitzaion bere bihotz gartsua hirurogeita zazpi urte bete berriak zituela.

Filologo eta olerkari, unibertsitateko irakasle, idazle, euskaltzain oso eta Euskaltzaindiko idazkari ere bai sasoi batean, euskal kulturako pertsona ospetsu genuen Alfontso.

Kulturari jantzia eta langile porrokatua, orduak eta orduak eman zituen paper artean euskara bera eta euskarak edo euskaraz emandakoak aztertzen: onomastika, gramatika, hizkuntzaren historia, euskal idazle eta ikerlariak, tokian tokiko euskara, unibertsitatea eta euskara, gizartea eta euskara...

Hainbat eta hainbat iritzi-artikulu, ohar, kritika, iruzkin eta bes-telako idazki -olerkiak ere bai- utzi dizkigu *Anaitasuna*, *Euskera*, *Egan*, *Fontes linguae vasconum*, *La gran enciclopedia vasca*, *Deustuko Unibertsitateko aldizkari* eta beste zenbat argitalpene-tan.

Hamaika jardunalditan txostengile eta partaide izandakoa, eta mahainguru frangotan eskuhartzaile eta zuzendari. Bertsolaritza ere lan eskerga egina 1950. urtetik aurrera. Txapelketak antolatzen, bultzatzen, epaimahaikide eta gai jartzaile. Bertsotan aritzea gustoko zuen; igande eguerdi batean baino gehiagotan izan nuen Alfontso eta lagunarte alaietan bertsotan entzuteko aukera.

Margotzen eta irudiak egiten iaioa zen. Berak egindako erretratu batzuk ikusia naiz eta ez nuen uste, ez nekien, horren trebea zenik.

Askatasun egarri bizi den herri bateko seme, piztu nahian edo haur-minetan dagoen kultura baten irudi, olerkiko txakolinare-nak kezka sortzen zion: ardo nahi eta ezinak, kultura nahi eta ezinak, herri nahi eta ezinak.

Nik "gero arte" esan nahi nioke Alfontso. Eta bere emazte Liberi eta seme Enekeri isilean lagun egin.

Kaxildo Alkorta
Gasteiz

JOXERRA INTERÍNEZ

BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi behar dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahalko du sail honetan bertan.

Euskararen egunerokotasunaz euskal administrazio publikoan

Euskararen inguruan ditugun kezkei buruz hausnarketa egiteak nahi dugunaren eta benetan daukagun egoeraren artean bereiztea eskatzen du, asmoak, gurariak eta errealitatea, bakoitza bere tokian jartzea, alegia. Horrela bada, bi egoera desberdin dira "erreal", orain bizi duguna, eta "ideala" edo lortu nahi duguna; abiapuntua bata eta helmuga bestea. Egoera batetik bestera salto batean, bapatean pasatzerik ez dago, euskararen presentzia eremu denetara zabaltzeak gu guztion arteko bizikidetasunari eragiten dioten sakoneko aldaketak ekarriko dituelako. Bestalde, ziur dakigu euskararen erabilera normalizatzeko prozesu hori ez dela emango horretan etengabe ahalegindu ezik.

Hizkuntz eskubideak eta laneko betebeharrak

Euskal administrazio publikoaren esparrura etorritik, bertan dihardugun langile euskaldun askok euskaraz lan egin nahi dugu orain egin dezakegun baino baldintza hobeeetan, hizkuntza dela-eta oztoporik izan gabe. Edozein modutan ere, ingurura begiratzea baino ez daukagu konturatzeko, gaur gaurkoz, gure errealitatea oso bestelakoa dela.

Legearen arabera bi hizkuntza ofizial daude gurean, euskara eta gaztelera, eta administrazio publikoek biak erabiliko dituzte beritarren hizkuntz eskubideak bermatuz. Herritarrari zerbitzua ematen diogun aldetik, administrazio langileok legez behartuta gaude herritarrak aukeratzen duen hizkuntzan atenditzen. Dena den, administrazio langile baten hizkuntz-beharrian ez daude bakarrik zerbitzu-emaile izaerari lotuak, bere lanean hori baino funtzio gehiago bete behar baititu. Horrela, norbere erakundearen barruan ari denean edota beste erakundeekin harremanak dituenean, langileak berak aukera dezake zein hizkuntzatan lan egin: euskaraz, gaztelerez ala bietan.

Kontua da bi hizkuntzatan batera lan egitea eragozpena dela langile elebidunarentzat, edo hizkuntza bakarrean egitea baino nekezagoa, behintzat. Langile elebakarrak ordea, ez ditu traba hauek.

Gauzak honela, lan bat euskaraz burutzea norbere buruaren kontra bihurtuko dela antzemanez gero, zuzenean gaztelerez egitera jo dezake langile euskaldunak, hizkuntza biak erabiltzeko gaitasuna izan arren. Zer esanik ez, aldamenen dituen beste lankide batzuek hizkuntza bakarrean lan egiten badute, gaztelerez, inongo arazorik gabe. Egia esan, inork ez du zalantzan jartzen administrazio langileen eskubidea euskaraz lan egiteko, baina ez euskaraz bakarrik. Euskara erabiltzeko eskubidearekin batera gaztelera erabiltzeko obligazioa ezarri digutela dirudi eta hori zama astunegia da.

Egun, euskal administrazioetako makina bat langilek naturalizat jotzen du bere lan-arloan hizkuntzaz baliatuz egiten dituen ekintzak, ahozkoak nahiz idatzizkoak, gaztelerez gauzatzea, eta gaztelerez bakarrik. Hizkuntza hori ateratzen zaio eta hori da berarentzat naturalena, besterik gabe. Euskara berriz, hizkuntzaren normalizazioarekin lotuta dauden arlo zehatzetan dihardugunontzat gelditzen da.

Euskara normaltasun osoz erabiltzerik bagenu administrazio publikoan gaztelera darabilgun bezala, ez geneukake erabilera sustatzeko neurri berezien beharrik. Baina normaltasuna, ustez arrunta izanik ere, euskarari dagokionez, oraingoz ametsa da.

Euskara normalizatze bidean

Ezagun da, bestalde, aurrera egin dugula, ez gaudela duela hamar edo hamabost urte geunden egoeran eta, herri-agintean eskuhartzeari esker, aurrakusten dugu euskararen erabilera areagotuz joango dela ez bakarrik administrazioan, baita gure eguneroko bizitza osatzen duten beste esparruetan ere.

Dudarik gabe, bi hizkuntza edukitzea bat edukitzea baino aberasgarriagoa da beti. Horregatik uste dut bietako bati uko egitea planteamendu okerra dela, erosotasunaren eta eraginkortasunaren aldeetatik begirata ere. Edozein modutan, erabilerari begiratzen badiogu, euskarak oraindik baditu gaztelerek ez dituen arriskuak eta gaintu beharreko oztopoak, normalizatzeko prozesuan dagoen hizkuntza delako, gaztelera ez bezala.

Egoera horrek euskararen normalizatzeko prozesuan arreta berezia jartzera behartzen gaitu. Euskararen erabilera areagotzeko ekimenek ez diote, nik dakidala behintzat, inongo kalterik ekarri gaztelerrari. Ezer ez egitea berriz, euskararentzako galera izango litzateke.

Euskararen erabilera normalizatzea oso premiazkoa da hizkuntzaren iraupenerako. Plangintzak erabakitzerakoan egitasmo orokorrak eta epe luzerako helburuak finkatzen badira ere, egunean eguneango martxan gauzatzen ditugunak aurrerapausu garrantzitsuak dira eta hor ezin dugu kale egin. Oso aukera gutxi dago berez eta ondo egin behar dugu. Guztion erantzukizuna da gainera.

Jakina, administrazio publikoak arlo asko hartzen du bere baitan eta hizkera berezian mintzatzen da. Euskararen erabilera eremu guzti horietara zabaltzea ez da pentsatu eta egin egin daitekeen zerbait, denbora behar da. Hasita gaude dagoeneko zenbait egitasmo itxura ematen. Gauza txikiak diruditen arren luzarora etekin handia emango dutela uste dugu.

Batetik, administrazio eta lege-arloko euskara finkatzen ari gara oraindik. Bestetik administrazio lanean erabiltzen ditugun dokumentuen, espedienteen, inprimakien e.a. euskarazko ereduak sortzen hasita gaude dagoeneko, eta ekin diogu lege-arloko zenbait testuren itzulpenari. Azkenik, langileen hizkuntza prestakuntza eta trebakuntzarako programa trinko eta irakas-metodo eraginkoragoak lantzen dihardugu.

Hauek guztiak, eta hemen aipatu ez ditugun beste batzuk, bizi dugun errealitatean eragiteko moduak dira, euskarak gaur egun ezagutzen duen egoera horretatik atera eta espazio zabalagoak irabaziz joateko bidea ematen dutenak.

Mari Jose Arrieta
HAEEko Euskalduntze zerbitzburua

Idazkiekin jolasean

NIK, MARIA ETXEZARRA OLAETA, HERRI ARDURALARITZAREN EUSKAL ERAKUNDEKO ZUZENDARIAK, honako hau

EGIAZTATZEN DUT:

Javier Isasti Sarasola jaunak, Donostian 1994ko urtarrilaren 17tik 19ra, hogeita bat ordutaz, erakunde honek Gipuzkoako Foru Aldanduekin horretarako izenpetutako ituna betetzeko antolatutako AGIRITEGIEN ANTOLAKETA ETA ARRAZIONALIZAZIOA goi-ri buruzko ikastaroen parte hartu duela.

Eta horrela erasota gera idudin eta dagozkionetarako EGIAGTZA-GIRI hau egiten dut.

Gasteiz, 1995eko martxoaren 4a

ZUZENDARIAK

Hauxe izan da HAEK azken urteotan etengabe banatu duen ziurtagiri-tako bat. Ikusten duzuen bezala, badi nolabaiteko antzik aldizkari honetan bertan proposatzen genuen ziurtagiri-ereduarekin. Dena dela, eredu horiek teorikoak dira, eta benetan funtziona dezaten beharrezkoa da moldatzea eta gure eguneroko zereginetara egokitzea.

Horrelako zerbait egin genuen goiko ziurtagiriarekin, argi eta garbi ikusi baikeen arazo bat baino gehiago sortzen zuela. Ikus ditzagun eragozpen horietako batzuk banan-banan:

- Gure ereduak ez zeukan inolako izenbururik; irakurri egin behar genuen, beraz, aurrean genuen idazkia ziurtagiri bat zela jakiteko. Denbora gehiegi... alferrik galduta.
- Hasierako *Nik* hori idazteko bazegoen arrazoirik; aditz nagusia (*egiaztatzen dut*) lehen pertsonan deklinatu ahal izatea, alegia; hala ere, kutsu maiestatikoezia ematen zion, behar bada, formulari.
- Lehen leerroalde horretan hiru aposizio pilatzen ziren elkarren segidan. Gainera, zenbait datu (kargua, esaterako) behealdean errepikatzen ziren.
- *Egiaztatzen dut* aditz forma erabilia, (*ela*) konpletibaren marka erantsi behar izaten genion ondoren zetorren esaldiko aditzari; eta aditz bat baino gehiago izanez gero, denek.
- Goiko adibidean amaierarako uzten genuen informaziorik funtsezkoena; hain zuzen ere, halakok halako ikastaroa egin zuela. Hasieran, ordea, bestelako argibideak ematen ziren: tokia, egunak, orduak, antolatzaileak, itunaren berri, etab. Halako giro misteriosurik... ezta Hitchcock-ek berak ere.

- Aztertzen ari garen ziurtagiria bi zutabetan ematen zen, eta elebrietan. Agian, ondoan zetorren gaztelaniazko testuaren eraginez, beldurra ematen zigun, nonbait, informazioa esaldi laburragotan emateak. Gaztelaniaz esaldi bat? Gu ez gara, bada, horiek baino gutxiago izango.

- Erabiltzen genituen baliabide tipografikoak ez ziren, askotan, egokienak (letra larri gehiegi...).

Horretaz konturatuta, eta HAEK estilo-liburu berriak ematen zigun aukeraz baliaturik, ziurtagiri-eredua aldatzea erabaki genuen. Idazkia sakon aztertu, eta, hobetzerik badago ere, nik uste dut aurkitutako arazo guztiak, edo gehienak behintzat, konpondu genituela. Ikusi, bestela:

Ziurtagiria

Javier Isasti Sarasola jaunak Agiritegien antolaketan eta arrazionalizazioa ikastaroen parte hartu du. 21 ordutako ikastaro hori gure erakundeak antolatu du, Gipuzkoako Foru Aldanduekin izenpetutako ituna betetzeko, eta Donostian egin du, 1994ko urtarrilaren 17tik 19ra bitartean.

Horrela jasota geratzeko eta dagozkion ondorenak izateko, ziurtagiri hau egiten dut.

Vitoria-Gasteiz, 1995eko martxoaren 4a

HERRI ARDURALARITZAREN EUSKAL ERAKUNDEKO ZUZENDARIA
Maria Etxezarra Olaeta

Oraingo eredu ikustea nahikoa da ziurtagiri bat dela jakiteko. Hasierako formula kenduta, konpletibak ere galdu egiten dira. Informaziorik garrantzitsuen hasieran ematen da, eta garrantzitekoa beste esaldi batean jasotzen dugu geroxeago.

Gure idazkien kalitatea epaitu behar dugu etengabe, eta horretan obiturak edota alferkeriak ez dute atxakia izan behar. Ezarritako ereduak, onak izanagatik, ez dira erremedio santua. Jolas dezagun idazkiekin. Baietz geuk irabazi.

Joseba Lozano

HAEKko administrazioko hizkeraren arduraduna

Oharra: hemendik aurrera, ruen lanak atal honetan argitaratzeko aukera izango da. Administrazioko idazki-trakets, ilun edota ulertzen nekeza aurkitu baduzue eta bi urritan idazki hori nola konpondu azaldu nahi baduzue, bidali ruen proposamenak *Administrazioa euskaraz* aldi-kazetaren beldibidera.

Originala

"Haren paparra amestu bezain leuna zen. Amestu bezain gogorak ere haren titi-puntak, bular-zorroaren eta larru-azalaren arteko ziritua ireki nuelarik..."

Nire hatzaren agindura kurtsoeari behoko lerroaldea besarkatzea zegokion orain. Sakaldia indar gabea izan, ordea, eta teklak bere horretan irauin zuen, apaldu gabe: zerbitziburua zitzuan heldu zen, lantokiko sala luzea alderen alde zeharkatuz. Xagua erabiliz gezia "Leihoa" zioen txarteltsoaren gainean ezarri nuen. Zanpa. Agertutako menutik aldi berean irekita zegoen bertze dokumentua hautatu nuen tarrapatan. Gizona kasik gainean neukala antzaldatu zen pantaila:

"Sartagudako Udalak, 1997ko urtarrilaren 20an egin osoko bilkuran, ondotik ematen diren ordainarazpenak onetsi zituen erre-gelamenduzko quorumra zuela...". Guttitarik salbatua nintzen.

-Lanpetua? -zerbitziburua.

-Nonbait hor -nik, arriskatu gabe. Haren barre-murritza ez zen parte onekoa.

Bistan da, ez zen kruzero bat eskaintzera heldu, lankide eri baten egitekoa baizik. Foru lege baten aitzin-solasa. Erinbertzeari oparitzen zaion ongi etorri hotza egin nien eman zizkidan paperrei:

-Hau burutu bezain agudo -pantailakoa seinalatuz.

-Erabateko lehenasuna -aginteari dagokion ahots metalikoaz-. Gainerakoa egina zagok eta puska hau baizik ez duk falta biharko bofetean ateratzeko.

Juramenduka hasi nintzen neure baitan. Bertze edozein egunetan jala eginen zidakeen. Honezkero berdin-berdin nardatzen nau Sartagudako Udalaren erabakiak nahiz zerga-arloko foru legeak. Afera, bertzerik zen. Eguerdian akitzen zen hiriko sex-shopak antolatutako ipuin erotikoen sariketaren aurkezpen epea, eta nik hartan parte hartu nahi. Kosta nahiz kosta.

Urteak nituen idazteari emana. Lehiaketa frankok izana zuten nire lanak jasotzeko ohorea. Anarteraino, ordea, epaimahaiek ez ikusi nahi nire begibistako merezimenduak. Oraingoari, aldiz, susmo ona hartua nintzen. Ez dakit nola azaldu. Aurre-sentipen bat edo.

Ipuina etxean bukatuxea nuen, azken ukituen faltan. Bertzelakoan, trankil aski eginen nituzkeen lantokian. Horren kargarik ez dut barrenean. Desiratu bako seme-alaben gisara, berroaldi parlamentario batek naturaz kontra eraginiko jokaldi etenaren kume da gure lana. Administrazio dementzial baten bromarik garestiena. Sorrarazten dugun paper inprimatua adina kilo pisatzen duen errauts-meta deuserezaren aldrean. Hitz lau erranda: inork ez zuen negarrik egiten Sartagudako Udal Txit Gorenaren ordenantzen bertsiio menditarraren argitalpena egun bat geroratzen bazen. Patua, ordea, kontra nuen egun horretan. Zorioneko aitzin-solasa.

Argi geldi bedi hasi, bederen, hasi nintzela. Zitzu bizian, bi folio ordu erdiz. *"Indarrik gabe uzten da jatorrian atsekipenak dituzten finantza-aktiboei aplikatutako zerga-arauibidea, baita deuseztatzen ere betorien eta Altsorraren Ordaindukoen gardentasun ez..."*. Batbatean, ordea, suminak gainez egin zidan. Nork begiraturik izanen ez zuen itzulpen txatxu baten-gatik Parnasoko atarian gelditu? Nire eskuak, errabiaz, xaguarri kontu zion bertiz, "Leihoa", Zanpa. SEX.DOC. Zanpa.

Matxinatuaren sugarrez lotu nintzaion neure testu preziatua zuzentzeari: adjetibo desegoki bat hemen, komuntzadura hor, esaldiaren barne antolamendua han. Hain nintzen neure baitara biltzea, ez bainintzen denboraren ihesaz ohartu.

-Egina? -tupustez nire ondoan.

Zerbitziburua. Pantaila aldatzeko astirik gabe, aski lan nuen neure larritasuna disimulatzen. Kurtsoaren ondoan hauxe irakur zitekeen: *"Pasiloaren berean ekin nion, paretari begira ezarri eta gona erdi eroria altxatu"*.

-Bai, jakina -nik, izerditan.

-Bidal ezak, bada.

Nire ondoan zegoen beti, begiak pantailan landatuta. Zorionez ez bide zen testu juridikoak eta erotikoak bereizteko gauza. Nire hatz dardatiek moldiztegiara bidaltzeko klabea paratu zitoten testuari. Astiki, hagitz astiki.

-Presa hadi. Kontseilariaren idazkariak deitu berri dik.

Etsi nuen: biharko hori ez zen handik lekutuko. Amesgaizto batean bezala, *"return"* zanpatu eta igorpene onartua zuela jakinarazi zidan makinak. Nagusiak ordu laurdengo talaka eman zidan gero noizbait eginen zuen "hobekuntza" ikastaroaz. Bakea eman eta moldiztegiara deitu orduko berantegi zen: jadanik inprimatzen hasiak zitela adierazi zidaten. Automata baten gisa bukatu nituen neure lanordua.

Aldizkariaren zenbaki berria jasotzean hartu nion desastreari benetako neurria. Bigarren orrialdean, *"ZIOEN ADIERAZPENA-ren"* azpian: *"Bereizten gintuen tartea ez zen artabete baino luzeago, Mihiak kukuka egin zidan ezpainen artean, eta ezpain horiek niretzat margotuak zituela gogoratu zitaidan..."*

Bi aste egin nituen espedienteak ireki zidatela jakinaraziko zuen gartiguaren esperosan. Ez zen horrelakorik etorri. Inor ez bide zen jabetu. Aferaz ahantzi nintzen, eta sex-shoparen lehiaketa irabazi nuelako albisteak ez zidan oroimena freskatu. Kontent demonio jsan nintzen sari-banaketara. Txalok eta eskutinkak. Hitz pomposoak eta argazkilarien flashak. Eta horiekin batean, epaimahaiburua, jadanik dozena erdi liburu argitaraturik zitu- tuen idazle kontsagratua. Hura lunch-ean hurbildu zitzaidan, ahoa bete kanape.

-Originala, zinez originala. Metaforarako ahalmen izugarria duzu.

-Metaforarako? -txundituxea. Horretarik gutti zen nire lan es- plizito samarrean.

-Bai, gizona. Niri inoiz ez litzaidake gogoratuko saio sado- masokista bat finantza-aktiboei buruzko araudi berri baten mozorropean aurkeztea.

Nire batbateko zurbildurari so gelditu zen idazle kontsagratua.

-Funtsean, saio sado-masokista baten deskribaketa egiten bai- tzenuen ezta?

Galderari duda baten ernaberria zerion.

-Bai, jakina -lasaitu nuen hitz-totelka, masokismo hutsa, nirea.

Aingeru Epaltza
Idazlea

Mundua on line

Administrazio publikoei buruzko informazio zentruak
Interneten zerbitzu eta erakunde publiko asko eta asko dago. Baina, behin baino gehiagotan, ez dakigu nondik bilatzen hasi, guk nahi dugun informaziora iristeko. Horri begira, ondorengo informazio zentru hauek lagungarri izango dituzue. Gehienak web ofizialak dira, eta horrela ez denean, gutxieneko sinesgarritasuna eskaintzen duten webguneak jarri ditugu.

Alemania. ifBG

www.wiso.gwdg.de/ifbg/ifbgheim.html

Australia. Australian Government Information Sources

www.nla.gov.au/oz/gov/ozgov.html

WonderWeb: www.acay.com.au/wonder/aaa/aaa.html

Belgika. Wallonia On Line

www.sowatel.be

Britainia Handia. CCTA Government Information Service

www.open.gov.uk

Eslovenia. Rumeni Internet - Slovenia

www.eunet.si/yellowpage/

Espainia. Hipercentro de MAP

www.map.es

Finlandia. Virtual Finland

www.vn.fi/vn/um

Frantzia. AdmiNet

www.adminet.com

Hego Afrika. Government Information

www.polity.org.za/gnuindex.html

Hungaria. HIR - Hungarian Information Resources

mineral.umd.edu/hir

Japonia. WWW Servers in Japanese Government

www.kantei.go.jp/foreign/server-e.html

Kanada. Open Government

info.ic.gc.ca/opengov/

Services gouvernementaux du Québec: www.gouv.qc.ca

Liechtenstein. Liechtensteiner Vaterland

www.vaterland.li/

New Zealand. New Zealand Government

www.govt.nz

Norvegia. ODIN, Official Documentation and Information from Norway:

odin.dep.no/html/english

Polonia. Siec komputerowa AC PWR

sun20.ac.pwr.wroc.pl/acpwr.html

Portugal. SAPO, Servidor de Apontadores Portugueses

sapo.uat.pt/

Suitza. Confoederatio Helvetica

www.admin.ch

Luis Elizondo

Euskal Herriko II. azterketa soziolinguistikoa

Azterketa horren emaitzak ikusita, hiru gauza azpimarra daitezke: EAEn euskarak gora egin du; Iparraldean, behera; eta Nafarroan bere horretan darrai. EAeri dagokionez, familia bidezko transmisioan aurrerapen handiak izan direla nabari da; horretaz gain, badirudi gero eta guraso erdalduen gehiagok matrikulatzen dituztela seme-alabak B eta D ereduetan. Nafarroan gelditu egin da belaunaldien arteko galera, eta euskara, zorionez, gero eta gehiago erabiltzen da. Azkenik, Iparraldeko datuek erakusten digutenez, gure hizkuntza galtzen ari da, nahiz eta euskararekiko jarrera oraindik ere ona izan. Datu horiek guztiak *Euskararen Jarraipena II* izeneko liburuan dituzue ikusgai.

Hauta Lanerako Euskal Hiztegia berrargitaratu dute

Ibon Sarasolak egindako hiztegi hori Kutxa Fundazioak berrargitaratu du formato berrian. Lehen bederatzir liburutik zegoena oraingoan liburu bakar batean aurkeztu dute, eta baita CD-ROMean ere. CD-ROMak 33.300 hitz-sarrerara ditu (horietako batzuk berriak), eta erreferentzia gurutzatuak eta interaktiboak izateko aukera ere ematen du.

Nazioarteko terminologia biltzarra

HAEEK eta UZEIk antolatuta, 1997ko azaroaren 12, 13 eta 14an terminologiari buruzko nazioarteko biltzarra egingo da Donostiako Miramar Jauregian. Argibide gehiagorako:

☎ +34 (9)45-187664//+34 (9)43-473377

☎ +34(9)45-187603//+34(9)43-457944

✉ m-olaizola@ivap.es

✉ uzei0005@sarenet.es

<http://www.ivap.es/terminol.htm>

Euskaraz argitaratutako liburuek gora egin zuten 1995ean

Joan Mari Torrealdaiak ezagutzera eman dituen datuen arabera, 1995ean 1.300 liburutik gora argitaratu ziren euskaraz. Datuok nolabaiteko harridura sortu dute, izan ere, bazirudien liburuen produkzioa geldirik zegoela azken urteotan. Zorionez, ez da horrelakorik gertatu. Gorakada horren arrazoiak ulertzeko, argitaletxe txikiek eta erakundeek egindako lan handiari begiratu behar zaio. Argitara emandako liburuen gainean esan behar da oraindik ere nagusi direla irakaskuntzakoak (% 28), eta bigarren tokia hartzen dutela haur eta gazte literaturakoak (% 24). Bestalde, itzulpenen kopuruak behera egin du; hala, 1995ean % 28,6 izan dira itzulpenak, eta % 71,4 jatorrizkoak.

Definizioak ematen

1. Sartaurrea

Artikulu honetan komentatu gura nuke e-egitura mota bat Euskal Autonomia Herkidegoko Administrazioak erabiltzen duena definizioak emateko. Administrazioaren *Hizkera argiaren bidetik* liburuan honetara definitzen da EGIAZTAGIRIA:

“Ekintza, gertaera, erabaki edo horrelakoren bat egia dela baieztatzen duen idatzizko aitortpen ofiziala da egiaztagiria. (176 orr.)”.

Definizioa emateko egitura hau ez da egokiena nire irudiko, beti ere ahalik argien eta garbien eman gura badugu informazioa. Aldizkari honetako aitzineko zenbakian, “NORBAITEN EDO ZERBAITEN BERRI EMATEN” artikulua idatzi nuen honen osagarri. Bertan erraten nuen eta esplikatu, artikulu honetan egingo dudana baino sakontxoago, goiko definizioaren egituraren alde ustelak maila informatiboan. Beraz, komeni da, ahalean, bertara jotzea behar hau hobeto ulertzeko.

2. Maila pragmatikoa: Informazio banaketa

Egiaztagiriaren definizio-egitura, aurreko artikuluan erabilirik (1) esaldia legez, ordena sintetikoa dago eratu.

(1) “Itzelezko autoa duena eta mutilez inguratuta ibiltzen den NESKA ilegorri bat ezagutzen dut”.

Eta egitura hauek, ezkerretara-osagarri askoko edo/eta luzekoak dira-eta, erran nuen ez antikomunikatiboak dira, informazioa prozesatzeko itzelezko energia –kostua– eskatzen baitiote irakurleari. Izan ere, izenera, NESKAra, heltzerako aurreko informazio guztia buruan gorde behar da.

Egiaztagiriaren definizioan ere osagarri bi daude ezkerretara “[Ekintza, gertaera, erabakia edo horrelakoren bat egia dela baieztatzen duen] [idatzizko]”, bata luzeegia eta bestea motza. Eta guztia atxikitzea buruan miraria da, izenera, AITORPENera, heltzen garenerako. Eta hauek bezalako egitura buru-nekagarrien antidotoa ordena analitikoko egituretan dago. (1) esaldiaren kasuan:

“NESKA bat ezagutzen dut ilegorria, itzelezko autoa duena eta mutilez inguratuta ibiltzen dena”.

(1) esaldia –eta egiaztagiriarena– gramatika-mailan ondo egon arren, ez dago batere egoki maila informatiboan, beti ere zer baiten –egiaztagiriaren– berri ahalik eta garbien emateko helburutan idatzita badago.

Badago zer esanik gehiago gure egitura aztergaiaren gainean, baina toki ezean-eta, dagoen bestean utzi behar.

3. Irtenbideak

Beraz, egiaztagiria definitzeko egitura analitikoa erabili behar genuke eta, horretarako, hainbat aukera daude:

- (a)Egiaztagiria da IDATZIZKO AITORPEN OFIZIAL BAT baieztatzen duena ekintza, gertaera, erabaki edo horrelakoren bat egia dela.
- (b)Egiaztagiria da IDATZIZKO AITORPEN BAT ofiziala....
- (c)Egiaztagiria da AITORPEN BAT idatzizkoa, ofiziala eta....
- (d)Egiaztagiria IDATZIZKO AITORPEN OFIZIAL BAT da....
- (e)Egiaztagiria IDATZIZKO AITORPEN BAT da ofiziala....
- (f)Egiaztagiria AITORPEN BAT da idatzizkoa, ofiziala....
- (...)

4. Tradizio mailan

Behar beste lekurik ez-eta, hona batzuk:

4.1. Idatzizko tradizioa

“Zer da epallia? Epallia da zuk karnazeruba esango zeunskijona”. (Mogel, J.A., *Peru Abarka*, Euskal Editoreen Elkarte, 56) / “Zer da jocua? Jocua da olgeta bat inoc bere condeneetan ez davena”. (F. Bartolome, *Euscal Errijetaco...*, Deustuko Unib., 44).

Hauek lako definizio-egiturak ugari daude euskalki guztietan. Eta bada beste egitura bat, erdaratzakoa-edo, hemen paratu ez dudana (“Zer da Jaungoikoa? Da gauza bat...”). Hauetarikoak ere ugari ere ugari daude tradizioan, batez ere dotrinetan-eta. Eta ahozkoan ere entzuten dira tarteka.

4.2. Ahozko tradizioa

Liburu bitakoak erabiliko ditut. Bata, P. M. Urruzunoren *Ipuinak*, Euskal Editoreen Elkarteak argitaratua. Kontutan izan S. Altuberen ustez ahozko euskararen eredugarri direla egilearen beharrak. Bertzea, Graziano Anduagaren *Aitonaren utsal*, Itxaropena argitaletxekoa, eta egileak ahoz kontatu eta Aita L. Villasantek entzun bestean jasoak.

“Zu nor zara? Ni naiz Trakulu, inguru hauetan dan gizonik sonatuen”. (Urr., 41) / “Araotz, garirik ez, eta galaots. Galao-tsa da gariaren buruko lastoa”. (And., 64)

Eta tradizioan ez ote dago Administrazioaren egiaztagiriaren egituraren antzekorik? Ahozkoan behintzat, horrelakoak entzun bakoa naiz, izan ere horrelakoak esateko edo osorik jasotzeko 650 Mb-eko CD-ROMaren kapazitatea behar da, gutxienez, buruan. Idatzizkoan ere ez dut gomutan horrelakorik irakurri dudarik.

5. Konklusioa

Egiaztagiriaren egitura eta antzekoak antiinformatiboak eta tradizio bakoak dira eta, horrenbestez, baztergarriak. Seguru gaude gure Administrazio modernoak, besteko legez, zuzendu beharrezkoak zuzenduko dituela, sartu baita “hizkera argiaren bidean”.

Mixel Kaltzakorta
Irakaslea

Administrazioko
testuen egitura
batzuk osorik
jasotzeko
650Mb-eko
CD-ROMaren kapazi-
tatea behar da,
gutxienez, buruan

Goio Monreal:

“Iparraldearen eta Hegoaldearen arteko komunikazio-jarioa oso eskasa da, eta baita EAEn eta Nafarroaren artekoa ere”

Zer dela eta etorri zara Nafarroako Unibertsitate Publikora? Nafarra naizelako, nik uste. Hemen bada lan handia egiteko. Bertoko erakundeei buruzko ikerkuntzaren ikuspegitik lan eskerga egin behar dugu. Gure zuzenbide historikoaren gaineko azalpenak, XIX eta XX. mendei dagozkienak batez ere, ez dira batera zuzenak. Orduan, kulturaren ondorioa bada politika, eta kultura manipulatu baldin badago, jendeak gure historiari buruzko irudi okerrak dituela ikusteak ez gaitu harritu behar. Foralitatearen krisian eta autonomia modernoaren eraikuntzan gertatutako guztia ikertu, argitaratu eta ezagutarazi behar zaie ikasleei, nondik eta Nafarroako Unibertsitate Publikotik (NUP).

Nolakoak dira eta nondik datoz okerreko informazio edo azalpen horiek?

Adibide bat jarriko dut. Entziklopedia Sobietikoan gertakizunak juzkatu ahal izateko informazioak galdu egiten ziren. Argazki batean Lenin agertzen da herritarrei mintzatzen ari zaiela; jatorrizko argazkian, berriaz, Trotski ere bazegoen. Nafarroan ere antzeko zerbait gertatzen da. Nafarroako zuzenbide autonomikoari buruzko liburuetan ez dago informazio eta azalpen zuzenik. Hemen ezkututzen da 1864 eta 1865. urteetan Nafarroako Diputazioa Hegoaldeko lau herrialdeen arteko artikulazioan saiatu zela, unibertsitate bat sortzeko proposamena egon zela. Hortxe daude, baita ere, Laurak-Bat proiektua, Confederación Euskara, eta gero, Asociación Euskara de Navarra izeneko elkarteak. Edota, Errepublikara garaietan, Hegoaldeko lau herrialdeetarako Estatutuari emandako sostengua. Historikoki autonomia ez da soilik abertzaleen proiektua izan, berauek biziki bultzatu dutela egia den arren. Horrek guztiak, hortaz, tradizio bat sortzen du, eta tradizio politikoak oso garrantzitsuak dira herrien historian. Tamalez, tradizio aberats hori ez da liburu eta komunikabideetan azaltzen.

Nolakoak dira egun Euskal Herriko unibertsitateen arteko harremanak?

Unibertsitatea gizartearen erakunde bat da, beste asko bezalaxe. Atera kontuak hortik! Euskal Herriak ez dauka egitura politikorik. Bi komunitate autonomo daude, eta muga bat. Arazoa, gainera, politikoa ez ezik, soziologikoa ere bada. Iparraldearen eta Hegoaldearen arteko komunikazio-jarioa oso eskasa da. Baita EAEn eta Nafarroaren artekoa ere. Eta unibertsitatea ez da salbuespena.

Okerrera egin dute harremanek UPNk agintzen duenetik?

Botere politikoak eragin handia izan dezake; hori garbi dago. Hala eta guztiz ere, ez dugu ahaztu behar unibertsitateak autonomoak direla. Unibertsitateek harreman, konbenio edo akordioak edozeinekin izan ditzakete. Hau horrela, NUPEk eta EHUK etorkizun oparoa izango lukete, beraien arteko harremanak estuagoak izango balira. Baina, nori interesatzen zaizkio EHUrekiko harremanak NUPen? Nori EHUn? Arazoa komunitatean bertan dago. Gaur egun, oro har, EHUK eta NUPEk bizkarra ematen diote elkarri. Nafarrek, eta, bereziki NUPEk berak, EAEn buruz duten irudia oso kaskarra da.

Nola hobetu komunitateen arteko komunikazioa?

Eusko Ikaskuntzan oso gertutik bizi izan dut komunikazio hori. Harrizkoa da Eusko Ikaskuntza komunitate autonomoak gainditzen dituen elkarte bat izanik, dimentsio nazionala izanik alegia, zer-nolako hoztasuna erakutsi dioten politiko batzuek. Hauteskunde garaian hau eta beste agintzen dute; baina herria gorpuzteari ekin behar zaionean edota erakunde eta ekimenak bultzatu behar direnean, ordea, jarrera pasiboak agertzen dituzte. Eta, hain zuzen ere, zenbait politiko abertzaleri buruz ari naiz. Egun ez dago euskal gizarte gorpuzteko proiekturik. Eta dauden ekimen bakanak, gainera, baztertu egiten dira.

Ondorio txarrik ekar al dezake gorpuzte hori esparru politikotik bideratzeak?

Nire ustez, horrekin egiten bada gaur arte beste planteamendu batzuekin egin denaren antzekoa, litekeena da gizarte-hartuemanen etena gertatzea. Behar bada, harreman politikoak une egokian sortu izan balira... Baina, gaur, harreman horiek bigarren edo hirugarren mailakoak dira, eta hori gutxi balitz, aurrera eramanez ezinik gabiltza. Beraz, bidea gizartearen dago. Erakunde kulturalak eta sozialak sortu beharra dago. Hala eta guztiz, hor ere egundoko oztipoak ditugu.

Eusko Ikaskuntzaren lana

Eusko Ikaskuntza aipatu duzu. Lau urte luzetan bertako lehendakaria izan zara. Badirudi, aldi horretan, erakunde publikoekiko harremana ez dela zuk nahi bezain ona izan. Hasiara batean, erakundearen laguntza handia izango zelakoan nengoen. Oker nengoen, ordea. Nafarroarekin nahiko harreman

ona izan dugu. Eusko Jaurlaritzarekin, berriz, nahiko txarra. Gero, lehendakariari esker, nik uste dut harremanak hobetu egin direla. Horri buruz, azpimarratu beharra dago Eusko Ikaskuntzak aurrera egin duela Madrileko euskal talde parlamentarioaren laguntzagatik; eta, bereziki Juan Jose Gonzalez de Txabarrik emandako laguntzagatik. Lehen ez genuen ezertxo ere jasotzen handik, eta gaur egun, aldiz, 100 milioi pezeta inguru jasotzen ditugu. Hortaz, ikus daitekeenez, harremanetan dena ez da zuri edo beltz izan; denetarik egon da.

Zertan saiatu zarete Eusko Ikaskuntzan?

Hasiera batean komunitate zientifikoa mami-tu gabe zegoen, eta oraindik ere hala jarraitzen du; berau egituratzeko behar horretan Eusko Ikaskuntzak eginkizun handia dauka. Zer lortu dugu? Elkartearen 75. urteurrenera unibertsitate guztietako errektoreak bildu ziren; baita ere *Basque Studys Program*-i egindako omenaldira edo Baskoniako kurrikulumik onenari emandako sarira. Baliteke inoren ustez honako hau hutsaren hurrengoa izatea, baina gure ustez, oso inportantea da. Bestalde, Eusko Ikaskuntzako Kongresua egiten dugunean, bi urtetik behin, artikulazioan saiatzen gara; edo jardunaldiak antolatzen ditugunean; edo programa zientifikoa osatu behar denean. Bai, horixe izan da, nolabait, Eusko Ikaskuntzaren kezka nagusia: irakasle, ikerlari edo idazleak artikulatzeko erakunde bihurtzea.

Eta kanpora begira, zer?

Kezka hori ere geure egin dugu, jakina! Indarkeria zabaldu aurretik gure herriak irudi ona zuen atzerrian. Gaur egun, zorri-tzarrez, ez da horrela gertatzen. Irudi hori aldatu egin behar dugu, eta aldatu, esaterako, urlo akademikoaren bidez. Lehen, Julio de Urkijok sorturiko *Revista Internacional de Estudios Vascos* (RIEV) geneukan. Gaur ere aldizkari jeneralista baten beharrea gaude; herriaren errealitate zientifikoa eta kulturala erakuts dezakeen aldizkari bat, alegia. Eta berau ingelesez argitaratu beharko genuke, mundu osoko akademiko, politiko eta

abarrek gure herriaren alde positiboa ezagutu dezaten. Bestetik, nahitaezkoa iruditzen zaigu katedra-sare bat atzerrian sortzea, izan ere horrek bide eman dezake akademikoek ezezik, enpresari, politiko, sindikalista edo artistek ere gure herriaren berri emateko. Horretaz, gure ustez, Eusko Ikaskuntzak arduratu beharko luke. Eta zergatik Eusko Ikaskuntza eta ez unibertsitatea? Eusko Ikaskuntzak Euskal Herriko akademiko unibertsitarioak eta unibertsitarioak ez direnak biltzen dituelako. Eta zergatik ez gobernuak? Gobernuak aldatzen direlako eta gu, ordea, ez.

Gaur egun,
unibertsitatean
ezezik, akademia,
elkarte, enpresa
eta abarretan ere
hezurmamitzen da
zientzia

Komunitate zientifikoa garatzea eta euskal kultura atzerrian zabaltzea zeregin garrantzitsuak dira. Hortaz, zergatik ez du Eusko Ikaskuntzak toki zabalagorik?

Behin baino gehiagotan entzun dut ez dagoela Eusko Ikaskuntzaren beharrik unibertsitateak daudelako. Hor, zientziaren irudi burokratikoak ezkatzen da. Gaur egun, berriz, unibertsitatean ezezik, akademia, elkarte, enpresa eta abarretan hezurramitzen da zientzia. Hori bistan da. Eta, hala ere, ez diote Eusko Ikaskuntzari tokirik aitortu nahi. Nazio arazorik ez balego ere, askok ez liokete aitortuko. Baina hor daukagu, esaterako, entziklopedia baten sorkuntza. Euskal Herriko Entziklopedia ez du unibertsitateak egin,

Estornes Lasa familiak baizik. Edozein kasutan ere, ahalegin horrek jarraipena behar du. Digitalizatu egin behar da Entziklopedia, Interneten sartu, eskoletan, eta komunikabideetara zabaldu... Hori Eusko Ikaskuntzak egin dezake, berari dagokion lana baita. Eta eginkizun horietaz gain, badaude beste batzuk ere: ikerketa-lanez arduratzea, datu-baseak sortzea edo sintesi onak osatzea, hots, geografia, historia, arte, folklore eta abarren sintesi onak. Eta horixe da barruan daukadan arantza! Eusko Ikaskuntzan ez diogu behar bezalako arretarik jarri azken lan horri. Beraz, labur esateko, lau urteotan aipatutako premiei erantzuten saiatu gara. Batzuetan, asmatu egin dugu; eta, beste batzuetan, ez.

Lutxo Egia
Kazetaria

“Nafarroako hauteskundeetako emaitzek ezin dute ezkatatu euskararekiko atxikimendua”

Goio Monrealen kurrikuluma luzea da oso: EHUko errektore eta Eusko Ikaskuntzako lehendakari izana; Renon eta Berkeleyn, irakaslea; urtero-urtero Pariseko Unibertsitatearen gonbidatua; Euskal Herriko erakundeetan aditua... Eta, gaur egun, Zuzenbidearen Historiako katedraduna dugu Nafarroako Unibertsitate Publikoan.

Etaioarra sinestuta dago Nafarroan zeozer aldatu behar dela datozen urteetan: “Ezko-rra naiz egungo egoeraren aurrean; etorkizuna, ordea, itxaropenez ikusten dut. Euskal abertzaletasunak porrot egin du Nafarroan, bertan baliagarriak ez diren proposamenak egin dituelako. Datosen urteetan erditu edo lehertu egingo gara”.

Monrealen ustez, Euskal Herria zorretan dago Bernardo Estornes Lasarekin: “Gaur egungo entziklopediek Estornes familiarenaren mokotik jaten dute. Penagarria da ikustea Bernardo Estornes Lasari ez zaiola bere lana behar den moduan aitortu; penagarria, gainera, kontuan hartuta herri honetan edonori egiten dizkiotela omenaldiak. Herri honetako kultur maila eskasa adierazten digu horrek”.

Euskarari dagokionez, itxaropena nabaria da Monrealen hitzetan. “Zenbait datu positibo dauzkagu. Batetik, hizkuntzaren onarpen soziala. Nafarroako hauteskundeetako emaitzek ezin dute ezkatatu euskararekiko atxikimendua. Bestetik, nabarmena da hiz-

kuntzaren garrantzia irakaskuntzan”. Kezka beste bide batetik doa, ordea: “Nola erabili elkarrekin bizi diren hizkuntzak? Horra hor gakoa. Oso litekeena da euskara aurrera ateratzen ahal izateko gaztelaniaz jakin behar izatea. XVIII. mendean gertatutakoa baino ez dugu ikusi behar. Gipuzkoako zati handi bat elebiduna zen eta euskarari eustea lortu zuen. Nafarroako zonalde euskaldunaren zati handi batean, elebakarrak izanik, askoz egoera txarragoan gelditu ziren erdararen aurrean. Edota, adibidez, ekar dezagun gogoetara frantsesa. Iparraldean, egunegun, euskara atzera doa. Nola artikulatu nazioa frantsesez jakin gabe? Gaur egungo erronkak, bada, oso konplexuak dira”.

Larramendi: ikas eta irakas materiala

Aurrez finkaturiko helburuen arabera eta teknologiaz baliaturiko irakaskuntza sistematizaturako jauzian, euskara ikas eta irakasteko materialgintzak izan duen aurrerabidearen ondorioetako bat da Larramendi, aipatutako ezaugarri biak biltzen dituen ondorioa, hain zuzen ere.

Larramendi euskararen ikas-irakaskuntzarako tresna izanik, ez da ikasleentzako metodoa, euskaltegi eta irakasleentzako baizik. Larramendik hainbat gauza biltzen ditu bere baitan eta teknologi berriek eskaintzen dizkiguten aukeretan oinarriturik erabilpen anitza dauka.

Programazioak egiteko aplikazio informatikoa

Zeregin honetarako Larramendik hiru erabil-tzaile mota bereizten ditu: alde batetik, irakasle soila edo arrunta, euskaltegiak onartutako programazioaren arabera eskolak ematen dituena, eta irakasle mota horri Larramendik ez dio aldaketak egiten uzten; beste aldetik, irakasle aditua edo eskarmentu handikoa, euskaltegiaren programazio ofizialetan aldaketak egiteko eta programazio berriak osatzeko baimena daukana; eta azkenik, euskaltegiko zuzendaria edo arduradun didaktikoa, erabil-tzaileen eskubide guztiak dituen eta zein programazio hartzen den ofizialtzat erabakitzeko ahalmena daukana.

Hiru maila hauen banaketa euskaltegiko arduradunen esku uzten du Larramendik, beraz, euskaltegi bakoitzak erabaki dezake nor zein mailatan kokatzen duen.

Bestalde, euskaltegiak ofizialtzat edo onartuak dituen programazioez gain, irakaslea programan sartzen denean, Larramendik bere programazio propioa eta berak erabiltzen dituen ariketak azpidirektorio batean gordetzen dizkio, eta beste irakasleek ezin dute bere baimenik gabe sartu, zuzendaria edo arduradun didaktikoa salbu, eskubide guztiak baititu.

Larramendiren programazioa

Programazio desberdinak egiteko aukeraz gain, Larramendik indarrean dagoen HABEren programa ofizialean oinarritutako programazio bat eskaintzen du, hasieratik EGARA doan programazioa hain zuzen ere, eta hainbat osagaiz garatua dena: helburuei loturiko trebetasunen garapena, hizkuntz egiturak, testu motak, gaiak eta azpigaiak, ortografia eta azentua, eta abar. Guztira, 1.200 ordu dira lau ikasgunetan banaturik, bakoitzak 10 orduko 30 unitate dituelarik.

Larramendiren ariketak

Hiru mila ordu emateko beste ariketa biltzen du Larramendik bere baitan. Ariketa hauek Larramendik daraman programazioari jarraitzen badiote ere, hainbat adierazleren arabera sortu eta kodifikatu dira, beste programazioetan edota beste helburuen arabera erabiliak izan ahal izateko.

Ezin da aipatu gabe utzi ariketa gehienak sortu berriak eta benetako testuetan oinarritzen direla. Honek egileen eskubideak gor-

de beharra ekarri duenez gero, behar besteko hitzarmenak sinatu dira HABErekin, EITBrekin eta materialgile guztiekin.

Larramendiri material berriak eranstean

Beste ezaugarri bat material berriak eransteko aukeran datza. Eta halatan, edozein unetan irakasleak berak sortutako ariketez edo material berriez aberastu dezake altxor hau. Honetarako bi baldintza bete behar ditu, batetik, testuak Word testu-prozesadoreaz idatzi behar ditu; eta bestetik, ariketa hainbat adierazleren arabera kodifikatu, bilaketa sistemaren bidez hurrengo batean erabilia izan ahal izateko.

Hori guztia, hogeita batgarren mendearen hasieran gauden honetan, ezinezkoa litzateke gaur egungo teknologi berriek eskaintzen dituen baliabiderik gabe.

Multimedia sistemetan oinarriturik, Larramendik ingurune informatiko bisuala eta erraz erabiltzen dena eskaintzen du. Testuak CD-ROM euskarriari doaz, entzutekoak, berriz, CDetan eta telebistak hartutako irudiak ere digitalizatu egingo dira.

Larramendiren erabilpen anitza

Larramendik euskaltegiaren esku uzten du bere erabilpena. Lehenengo eta behin, aplikazio informatikoarekin batera doan programazioa eta horren arabera ariketen sekuentzializazioa bere horretan erabil daitezke, inolako aldaketarik egin gabe. Hala ere, programazio honi aldaketak eginez programazio berriak sor daitezke edota, nahi izanez gero, ezeretik abiatuta bestelako programazioak egin.

Materialei dagokienean ere, dauden daudenetan erabiltzeko aukeraz gain, prozeduretan irakasleak egokien jotzen duen eran egin ditzake aldaketak, edota, lehenago esan bezala, berak sortutako ariketa berriak sartu.

Beste aukera bat ere bada ikas-irakasprozesuaren diseinuan erabilitako adierazle baten edo batzuen arabera programazio berezituak osatzea: hizkuntz forma bat edo multzo bat lantzekoak, gai edota azpigai zehatz bat lantzekoak, trebetasunen bat bereziki lantzekoak, testu moten arabera, eta abar.

Amaitzeko, aurreko lerroetan Larramendiz azaldutakoa laburrerria izanik ere, euskalduntzearen zereginetan batzuen ustez ez du ekarpen berri askorik egingo, beste batzuek, berriz, bestelako iritzia izango dute. Edozein modutara ere, Larramendik gure herria euskalduntzeko norabide honetan euskaltegiei eta irakasleei laguntzarik eskaini badieziaieke beteko du bere helburua.

Andoni Unzalu
AURTEN BAI Fundazioko lehendakaria

Euskararen Unibertsoaren Jardunaldiak

“Euskalgintza ate berri batean joka”

Martxoaren 7an eta 8an 400 lagun inguru bildu ziren Euskararen Unibertsoa mugimenduak Donostian antolatutako jardunaldietara. Bertan, hiru txosten (“Gogoeta”, “Euskararen normalkuntzarako ikuspuntu sozialeko Plangintza Orokor baten proposamena” eta “Eragin soziala antolatzeko proposamena”) aurkeztu eta eztabaidatu ondoren, Plangintza Orokorra diseinatzea eta Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseilua sortzea erabaki zen.

Euskararen Unibertsoaren Jardunaldiak ez dira goizetik gauera sortu; izan ere, ekimen hori orain dela urtebete baino gehiago hasi zen mamitzen: 1995eko abenduan, hain zuzen ere. Orduko hartan, Egunkaria Sortzen-ek egindako bileran, euskararen egoerari buruzko hausnarketa egiteko premia azaldu zuten zenbait lagunek.

Kezka horri erantzun nahian, 30 gizon-emakume bildu ziren Donostiako Miramar Jauregian iragan urteko otsailean. Bertara “euskararen gizarte erakunde nagusietako arduradunak (AEK, Egunkaria, IKA, Elkar-Zabaltzen, UEU, UEMA, Bertsozale Elkartea, Idazle Elkartea, Elhuyar, EKB, Jakin, EHE, UZEI, EIZIE...) azaldu ziren, baita unibertsitate, irakaskuntza eta herritako elkarteetako kideak ere, baina maila pertsonalean jardun zuten denek. Eztabaidan eta elkarlanean urratsak emateko premia nabarmendu zen”. Otsaileko bileran hiru lan-ildo bereizi ziren: pentsamendua, Plangintza Orokorra eta eragin soziala.

Hilabeteek aurrera egin ahala, sakonago bihurtu hausnarketa, eta mugimendua gorpuzten hasi zen. Horrela bada, martxoaren 11n 100 bat lagun elkartu ziren bigarren Miramar Jauregian. Hor bi erabaki garrantzitsu hartu zituzten: batetik, Euskararen Unibertsoa izeneko egitasmoaren Talde Eragilea izendatu zen; bestetik, hiru lan-ildoak lantzeko eta garatzeko asmotan, beste hainbat lan-talde sortu ziren. Lan-taldeek txosten bana prestatu behar zuten gerora egingo ziren jardunaldietan eztabaidatzeko.

1996ko abenduan Talde Eragileko partaideek hiru txostenak liburuki batean bildu eta Euskararen Unibertsoaren Jardunaldietarako deialdia egin zuten. Bitarte horretan, Talde Eragileko kideek norbanakoei, Euskal Herriko administrazioei eta hainbat gizarte erakunderi eman zieten txosten eta asmoen berri. Horretaz gain, jatorrizko txostenek ekarpenak egiteko aukera ere eskaini zuten.

Euskararen Unibertsoa

Orain arte, euskararen egoeraz kezkatutako sorturiko mugimenduari esan diogu Euskararen Unibertsoa. Eta hala da, jakina. Dena dela, ez ditugu nahastu behar gizarte mugimendu hori, eta beronek darabilen *euskararen unibertsoa* kontzeptua; azken kontzeptu hori, taldeari izena emateaz gain, Gogoeta txostenean agertzen den funtsezko elementua baita: “euskararen unibertsoa euskaraz egin, berregin eta sozializatzen den kultura eta gizartea da”. Bestela esanda, “euskarak, euskaldun pertsonak, euskaldunen komunitateak eta euskarazko kultur produkzioak osatutako unibertsoa da”. Martxoko jardunaldietan, bestalde, euskaltzalegoa euskararen unibertsoaren ardatz gisa proposatzen zuen ekarpena eztabaidatu ondoren, erabaki zen euskararen aldekatasuna ezinbesteko faktorea dela euskararen unibertsoaren garapenean, eta, beraz, faktore hori indartu egin behar zela. Inñaki Zabaletak azaldu digunez, “guk ez genion garrantzi berezirik ematen euskaltzalegoari. Jardunaldietan, berriaz, horren beharra aitortu dugu. Beraz, euskararen unibertsoan euskara, euskalduna, hizkuntz komunitatea, kultur produkzioa eta euskararen aldekatasuna ditugu. Ez bakarrik euskararen aldekatasuna euskaldunengan susperetzea, baita erdaldunengan ere”.

Jatorrizko txostenean jasotzen zen moduan, jardunaldietan hizkuntz komunitatea, “anitzta eta desberdina”, onartu zen euskararen unibertsoaren ardatz gisa. Baita azpimarratu ere unibertsoa garelara, eta ez kategoria. Sarri, ordea,

“gizarteko erabakigileek ez diote euskal komunitateari unibertsoa izaera aitortzen eta erdal unibertsoen zati edo kategoria legez tratatzen dute”. Bestetik, bildutakoek, euskaraz bizitzeko ahaleginetan eta hizkuntza normalizatzearen aldeko jarreretan oinarriturik, euskararen komunitatearen bizinahia eta bizibeharra aldarrikatu zituzten.

Euskara eta beste edozein hizkuntza minorizatu hertsiki lotuta daude munduan gertatzen diren aldaketei eta berauek eragiten

**Euskara hertsiki
lotuta dago
munduan
gertatzen diren
aldaketei eta
berauek eragiten
dituzten faktoreei**

dituzten faktoreei. Gogoeta txostenak, besteak beste, Estatu-nazioaren joera uniformatzailea, ekonomiaren mundializazioa, merkatu konkurrentzian oinarritutako gizarte garapena eta Estatu-nazioaren defentsazko jarrera aipatzen ditu. Horien aurrean euskararen unibertsoak "garapen oso eta eutsigarria behar du". Gauzak horrela, "jokabide sozial ausart eta erakargarriak garatu, euskararen komunitatea sendotu eta erdaldunak hurbiltzeko", txostenak hiru neurriren beharra azpimarratzen du: protagonista berriak —gazteak, batik bat— eta berrituak; estrategia berriak; eta kultur politika eta plangintza berriak. Jardunaldietan, bestalde, pertzepzio eta motibazio berrien beharra ere aipatu zen.

Azkenik, Euskararen Unibertsoaren ustez, euskarazko kultur produkzioak —euskalgintza eta euskarazko kultur gintza— azterketa sakona behar du. Azterketa horretan euskarazko kultur arloak ezezik, euskarazko kultur unibertsoak hurbil dauden esparruak ere sartuko lirateke.

Iñaki Zabaleta txostengilearen iritziz, "txostena, lehendabizi, euskararen komunitatearentzat da, geure burua argitu eta geure ideiak berritzeko. Gero, bigarren fase bat etorriko da, eta fase horretan erdaldunei zabaldu behar diegu txostena, haiek ere ezagutu dezaten. Hala ere, gure asmoa ez da gizarte erabakigileek gogoeta hori barneratu eta onartzea, baizik eta ezagutzea eta, alde horretatik, euskararen aldeko jarrerak izatea".

Plangintza Orokorra

Alde teorikoaz gain, Euskararen Unibertsoa mugimenduak norabide-aldaketak eta berrikuntzak sartu nahi ditu praxian ere. Horien isla garbia ditugu Plangintza Orokor bat diseinatzeke eta eragin soziala (euskalgintzan dabilen erakundeen koordinazioa eta artikulazioa) zabaltzeko proposamenak.

Jardunaldien ondorioetako bat honakoa izan zen: "euskararen normalkuntzarako Plangintza Orokorren beharra erabatekoa dugu. Euskal Herriko lurralde eta sektore guztietan, bakoitzaren errealitate propiora egokitua, garapen osora iristeko. Horregatik Plangintza Orokorri premiazkoa deritzogu".

1998ko amaieran Plangintza Orokorri buruzko Kongresua egitea da Euskararen Unibertsoaren asmoa, bertan plana eztabaidatu eta onartzeko. Gerora, egitasmo hori "herriz herri eta sailez sail aplikatuko da eta aplikazioaren zuzendaritza nagusia Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseiluak eraman beharko du".

Bestetik, Plangintza Orokorra aurrera eramateko, Euskararen Unibertsoak arlokako zortzi helburu proposatzen ditu: familiako harremanak; hezkuntza, ikerketa eta gazteria; administrazio publikoa; hedabideak eta kultur gintza; lan arloa; osasun eta gizarte zerbitzuak; harreman instituzionalak eta sozialak; euskararen batuaren zabalpena eta azterketa soziolinguistikoa. Azken biak berez ez dira gizarteko sektoreak, baina euskararen normalizatorako duten garrantzia kontuan hartuta, sektoretzat hartzen dira. Gainera, jardunaldietan, Euskararen Unibertsoak Luis Fernandez kazetariaren ekarpena jaso eta onartu zuen. Ekarpenean kazetariak ohartarazten zuen teknologia berriek garrantzi estratejikoak dutela euskararen normalkuntzarako.

Dena den, jardunaldiak burutu aurreko ekarpenetan argi geratu zenez, eztabaidarik biziaren Plangintza Orokorren izaera sozialaren eta instituzionalaren arteko dialektikaren gainean sortu ziren. Jatorrizko testuak behin eta berriro azpimarratzen du Euskararen Unibertsoaren asmoa eta eginkizuna ikuspuntu soziala izango duen Plangintza Orokorra diseinatzea eta gauzatzea dela. Jardunaldietako ondorio nagusiek honako hau jasotzen dute:

"Plangintzaren alderdi sozialari ezinbestean heldu behar dio gizarte osoak. Euskararen gizarte erakundeoi ikuspuntu sozialeko plangintza burutzea dagokigu lehenetsunez. Hala ere, instituzioek egiten dituzten edo egin ditzaketen planekiko uztardura bilatu behar dute euskararen gizarte erakundeek". Puntu horretan kezka ugari sortu ziren: euskararen egoera juridikoa ez da berdina lurralde guztietan; Euskal Herriko administrazioen jarrerak ere ez dira berdinak... Kezka horiei guztiei erantzuten saiatzen da jatorrizko testua bera: "... Administrazioekiko lankidetzaz lortzen saiatzea oso garrantzitsua da, hala nola administrazio ezberdinek beren planei ekitea eta plan horien arteko uztarketa ematea ere. Administrazioak inplikatzeko lortzeko, berriz, ez luke aitzakia izan behar euskalgintzak bere plangintzari ez

ekiteko. Izatekotan, gainera, gizarte ekimenaren partetik Plangintza Orokorri ekitea izan daiteke administrazioak ere Plangintzara eragiteko modurik eraginkorrena".

Planak, ezagun denez, erritmo desberdinak izan beharko ditu. Joxe Jabier Iñigo txostengileak esandakoaren arabera, "Euskal Herrian hainbat egoera soziolinguistikoa, sozial, politikoa eta administratiboa daude. Planak, hortaz, gizarte egoera bakoitzari egokitzeko gaitasuna eduki behar du. Planak ipar berari eutsi behar dio toki guztietan, baina erritmo eta neurri diferentekin,

noski. Planak aurrera egingo badu, gai izan behar du erritmo eta neurri horiek artikulatzeko”.

Eragin soziala

Euskararen Unibertsoa mugimenduak, esan dugunez, gizartean eragin tresna bihurtzeko premia ikusten du, eta, euskararen gizarte erakundeen koordinazioaren bitartez, baita elkarlana bultzatzeko ere. Artikulazioa, bada, abiapuntua da, “euskararen gizarte erakundeena ez baita gizarte sektore bat gehiago bakarrik, gure hizkuntz komunitatearen birika baizik”. Artikulazio orokor bati ekiteak ekar ditzakeen arriskuei buruz (balizko porrot baten eragina euskalgintzan) gogoeta eginda, Euskararen Unibertsoak Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua, hau da, euskararen gizarte erakundeen bilgunea, sortzea proposatzen du.

Jardunaldietako ondorioetan zehaztutakoari jarraiki, “hauexek izango dira Kontseiluaren eginkizun nagusiak: euskalgintzaren ahotsa izan eta eragin soziala bideratzea; euskalgintzaren proiektu eta auzi nagusiak aztertu eta burutzea; eta euskararen normalkuntzarako ikuspuntu sozialeko plangintza orokorraren prozesua zuzentzea”. Jon Sarasua txostengileak azaldu zuenez, Kontseilua sortzeak “ez du esan nahi euskararen unibertsorearen koordinazio orokorra denik, baizik eta euskararen unibertsorearen barruan gune jakin bat gehiago sortzea”

Eragin sozialari dagokionez, bi eztabaidagai nagusi izan ziren Jardunaldietan. Lehenengoz, zein elkarte motak osatu behar duten Kontseilua aztertu zen. Talde Eragilearen ekarpenaren arabera, euskararen gizarte erakundeek osatu behar zuten hura. Arrasate Euskaldun Dezagun taldeak (AED), ordea, bi kontseilu eratzea proposatu zuen: “Bata euskalgintzako erakundeena eta bestea euskara bultzatzeko lan egitearen alde dauden erakunde ororena”. Luze eztabaidatu eta bi ekarpen edo proposamenak bateragarritzat jo ondoren, kontseilu bakarra osatzea erabaki zen, “euskararen normalkuntzaren alde lanean ari diren beste erakunde jakin batzuen presentzia ere bideratuz”. Ondorio nagusietan adierazten denez, erakunde horiekin guztiekin “mahai egokia antolatzen saiatuko da Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua. Norbanakoen partehartzea ere bideratuko du”.

Bigarren eztabaidagaiak, berriz, ez zuen bildutakoan artean aurkako jarrerarik sortarazi. Kontseilua osatzeko ildo nagusiak eztabaida luzerik gabe ezarri ziren: “Jardunaldien ondoren, oraingo Talde Eragileak, hilabete batez, Euskararen Gizarte Erakundeak gonbidatuko ditu Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua antolatzeko prozesuaz arduratuko den Batzorde Eratzailean esku hartzera. Batzorde Eratzaile horrek, ahal dela, ekainaren bukaerarako burutuko du antolaketa prozesua, eta orduan, Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua sortuko da bere estatutu eta egitasmoarekin”.

“Eppur, si muove”

Euskararen Unibertsoak egindako jardunaldietan maiz entzun behar izan genuen euskaldunok baikortasun izugarritik ezkorta- sun beldurgarria igarotzen garelako ohartu gabe; edo alderantziz.

Horrelakoetan Arrasate aldean mamitutako *baikortasun kritikoa* bururatu ohi zaigu. Nolabait, geldiarazi beharko ditugu oraingo jira-birak. Euskararen Unibertsoaren Jardunaldiak ez ziren inondik ere norberaren balantza orekatzen ikasteko terapia izan, baina balio izan zuten euskalgintza eta euskarazko kultur produkzioa aro edo ate berri baten aurrean daudela ohartzeko, eta konturatzeke ate horretan jo beharra dagoela. Burrenba handirik gabe jo; baina, beti ere, entzuten gaituztela ziurtatuz.

Inork ez dezala pentsa ikuspuntu sozialeko Plangintza Orokorra eta Euskararen Gizarte Erakundeen Kontseiluak, martxan jartzen direnean, miraririk ekarriko digutenik. Plangintza da tresna bat helburu zehatz batzuk lortzen laguntzeko, eta tresna guztiak bezala, hainbat faktoreren eraginpean egongo da. Kontseiluak, bestalde, ez du euskaldunon konpaktazioa bilatzen; dena dela, neurri batzuk hartu nahi ditu euskalgintzan lanean dabil- tzen erakundeak artikulatzen saiatzeko.

Edozein kasutan ere, Plangintza Orokorra eta Kontseilua mahairatzea eta diseinatzen hastea ez da ahuntzaren gauerdiko eztula, ez horixe! Horietan saiatzeak argi erakusten du euskalgintzan jarrera baikor eta ausartak ezezik, jarrera berriak ere badaudela. Euskal Herri osoko 400 lagun inguru (18 Arabatik, 86 Bizkaitik, 248 Gipuzkoatik, 11 Lapurditik eta 36 Nafarroatik, Laura Mintegik azaldu zuenez), jardunaldi batzuetara biltzeak (aurretiaz egindako lan eskerga ahaztu gabe) adierazten digu aldaketak sartzearen aldeko jarrera nabariak daudela euskalgintzan. Galileo Galileik esango zukeen moduan, “eppur, si muove, XXI. mendeko euskalgintza badabil!”

Euskararen gizarte erakunde askoren kideek proiektu sendo baten aldeko apustua egin dute. Geroak erakutsiko du nola marmitzen den eta zertan geratzen den. Proiektuak ez du Euskal Herriko erakundeen bizkar bizi behar, noski; baina instituzioek gogoeta egin beharko dute euskararen egoerari ekar diezaioketenaren inguruan.

Orain, berriz, aurrera egiteko tenorea da. Poliki-poliki ibili beharra dago, pausoak kontuz eman, zuhur jokatu, baina, beti ere, kontuan izanik aurrerantz joan behar dela, garai berri batean sartzear gaudela. “Donostiako Jardunaldiak 1968ko Arantzazukoen parekoak balira...” esan zuen norbaitek. Hala bitez!

**Euskararen
normalkuntzarako
Plangintza
Orokorren beharra
erabatekoa da Euskal
Herriko lurralde eta
sektore guztietan**

Lutxo Egia
Kazetaria

Ipuin dramatikoa

Hura bai poza, gutuna zabaltzean hartu nuena! Nire amets laztena beteko nuen azkenean. Berriro eta berriro irakurri nuen eskutitza, berba bakoitza karamelu baten moduan dastatuz: "and we are glad to invite you to visit our Department...". Oregoneko unibertsitatean amaitu ahal izango nuen ikerketa, Ian MacFarland doktorearekin ikasi ahal izango nuen urtebetez! Ezin nuen minutu bat ere galdu. Paperak prestatu behar nituen, bisatua eskatu eta bekaren baliokidetzat bideratu. Zeren ni —oraino esan ez badut ere— euskal administrazioko bekaduna bainintzen, bai horixe, eta hiru hitz horietatik —euskal + administrazio + bekaduna— lehenengo biak izan baitziren, hain justu, kontatzera noan istorio erdiragarri hau eragin zutenak. Izan ere, "euskal" eta "administrazio" hitzak, berez, dexente arantzatsuak izan daitezke banan-banan hartuta, baina biak batera biltzen direnean, koktel horrek ekaitzak, gazteluak eta agrimensoreak presagiatu ohi ditu. Hari honetatik jarraiki, orain atzera egin behar dut denboran, goian aipatutako gutun pozgarria baino lehenago jaso nituen eta hain atseginak izan ez ziren beste karta batzuen berri emateko.

Beste karta horiek nik beka jasotzearen ondorioz Euskal Administrazioaren eta bion artean loratutako erlazioetatik sortuak ziren. Izanik dama hori una "fembra moy brava et moy fuerte", erdal poetaren hitzekin esateko, eta ni, berriz, gizon ahul, txiki baina oso-oso moldagaizta, erraz ulertuko da gure harreman horiek zeharo gorabeheratsuak izatea, eta gure ezpainak musu eztiarako borobildu beharrean, mutur zorrotz eta mesfidati bihurtu izana behin baino gehiagotan. Izan ere, haren gutunak gehienetan asmo txar barikoak izan arren, eta batzuetan are maitetsu xamarrek ere (ordainketak iragartzen zizkidanean, adibidez), hizkuntzaren aldetik zeharo muker ageri zitzaidan Euskal Administrazioa anderea, den-dena guk biok genekizkien hizkuntzetako batean bakarrik egiten baitzidan, nik bietan egiteko otoi eta faborez eskatuagatik ere. Alegia, nire oinazetako dama erderaz konfiguraturako ordenagailu bat bezalakoa zen, berak ematen zidan "defektuz" erderaren aukera, eta, gauzak aldatzea nahi banuen, neure bizkar hartu beharko nuen deskonfigurazio lan guztia. Beraz, lan erantsiaren mehatxua zen nire maitaleak bere aurkaria (ni neu, kasuan) desmoralizatzeko zerabilen aurreneko arma, begi bistan dagoenez. Nire pazientzia, alabaina, bere egoskortasunaren neurrikoa zen: teknikak eskaintzen dituen baliabide ia guztiak erabili nituen nire eskaera, kexu, erregu eta protesta minduak aurkezteko, baina azkenean (hemen xehetuko ez ditudan borroka eta izerdien ondoren) lortu egin nuen nire helburua: burokrata bere aukeratik altxatu eta itzultzaileari pasatuko zizkion gutunak, nik euskaraz (eta euskaraz bakarrik) eskura nitzan. Hura zoriona!

Egia da Aro Berriko lehen eskutitza latz xamarra iruditzen zitzaidala, uztaileko arratsalde sargaritsu batean polboroi bat jatearen modukoa edo, baina ohitura faltari egotzi nion inpresio hura. Azken batez, nire maitalea eta biok krisi bat igaro berria genuen, eta normala zen gure arteko komunikazioa artean ere xamurregia ez izatea. Gainera, ohiko gauzak esateko idazten zidanez, edukien ezagunak zelaitu egiten zuten, neurri handi batean, formaren malkarra. Benetako arazoa Amerikako gutuna jaso ondoren

sortu zen. Goian esan dudanez, nire egoera berriaren albiste eman behar nion nire maitaleari, berak hain eskuzabalki ematen zidan beka hura baliokidetu eta Ozeanoaz bestaldean nengoen ere ordaintzen jarrai zezan. Irrikitzen itxaron nuen erantzuna, ez hainbeste bere arropostuari buruzko zalantzarik izateagatik nola denboraren estuagatik. Nire dama ez zen asko luzatu erantzuna ematen, baina, lagun berria nuelako desairaturik-edo (hala pentsatu nuen orduan behintzat), nire lau haragiak dardaran jartzeko moduko gutun bat igorri zidan. Ez, ez pentsatu irain egiten zidanik edo gure harremanak behin betiko mozteko eskatzen zidanik, ez. Tira, egia esan ez nekien hori esaten zidan ere. Egia esan, oso gutxi nekien paper horretan idatzitakoaz, ezertxo ere ez ia-ia. "Oso urduri zaude", esan nion neure buruari, "eta horregatik ez duzu ezer ulertzen. Gainera, bistan dago hemen agertzen diren berba guztiak ezagutzen dituzula".

**"Euskal" eta
"administrazio"
hitzak batera
biltzen direnean,
koktel horrek
ekaitzak
presagiatu ohi ditu**

Halaxe zen. Gutun osoan ez zegoen hiztegiaren begiratu beharreko hitz bat ere, den-denak nituen ezagun. Baina orduan, zergatik ez nintzen heltzen ezertaz jabetzera? **Aurrekontuzko, ondarezko eta analisi kontabilitate-sistema... ikaskuntz egoeraren irau-naldiaren arabera... ekonomi eta finantz ondasun-baliabideengatik neurriak, doktore akademi graduaren jabekuntza... Zati-ordainketaren bidezko finantzaketa...**

Terrorea nagusitu zitzaidan. Jarraituko al ote zuen Administrazioak nire beka ordaintzen? Batera ordainduko zidan guztia ala zatika? Zati bat besterik ez, ala guzti-guztia? Zeozer egin behar nuen lehenbailehen. Argitu egin behar nuen kartaren esanahia, baina zelan? Hizkuntza zela-eta nire damarekin izandako borroka eta liskarren ostean, ezin nion deitu eta eskutitza mesedez erdaraz bidaltzeko eskatu. Saiatuko al nintzen Gazteluan gauz sartzen eta erdarazko bertsioa osten? Arriskutsuegia. Gainera, ondo gogoratzen nuen telefonoa erantzuteko nire damak jarritu zuen zaindaria, infernuko atea jagoten zuen Canis Cerberus hura bezalakoxea imajinatzen nuena, hiru buru eta sugearen buztanarekin alegia. Ez: itzultzailea aurkitzea zen nire aukera bakarra. Bera zen sekretuaren jabea, giltzaren ugazaba. Bi aldiz pentsatu barik ekin nion ikerketari, barruko ahots tiiki batek ideia hura, zoroa izateaz gain, gauzatu ezina ere bazela zioetan arren. Lau ordu eman nituen telefonoan, deiz dei haritik tiraka eta gezurrezko atxakien pean itzultzailearen arrastoari jarraiki. Azkenik, administrazioko itzulpengintzaren gaineko ez dakit zein ikerketa burutzen ari nintzela eta ez dakit zein inkesta egin behar nuela esanda, lortu egin nuen itzultzailearekin hitz egitea. Berba gutxitan azaldu nion arazoa, oso garbi utzita ez nuela ezertxo ere bere kontra eta nire ezjakintasuna zela hor arazo bakarra, baina hil ala bizikoa nuela hura argitzea. Bertan hitz egiterik ez bazuen, arratsaldean kafetegi batean gera gintezkeela esan nion (kafea nire kontu), eta ahal izanez gero, erdarazko dokumentuaren kopia bat ekartzeko erregutu nion. Itzultzaileak nik uste bezalako gogoia adierazi zuen enkontrurako. "Bai, bai", esan zidan, "berba egin behar dugu, azaldu egin behar dizut egoera zein den". Hitz horiek are urduriago jarri ninduten, nire bekaren etorkizunari buruzko susmo beltzak sortu baitzizkidaten. Itzultzaileak zitaren lekua eta ordua zehaztu zituen arin-arinka, eta "Eskerrik asko!

Eskerrik asko!" dardarati batez eskegi zidan telefonoa. "Eskerrik asko?" galdetu nion harrিতuta neure buruari. Eskerron hori beharbada kafeagatik izango zela pentsatu nuen, administrazioko langileek edari horri aprezio handia egiten diotela entzuna bainek. Hala ere, arrazoi horrek ez ninduen zeharo komentzitu, eta burutazio ilunen artean pasatu nuen zitara arteko denbora.

Kafetegira sartzean ez zitzaidan batere zail gertatu itzultzailea nor zen antzematea. Izan ere, bere azal zurixkak, bere aurpegia-zen hezur markatuek eta begiak inguratzen zizkieten zulo ilunek arretea ostu zidaten segituan. Beltzez jantzita zihonan, eta esku ikaratiáz zigarroa ahora hurbiltzen zuelarik, irudi siniestro baina aldi berean hunkigarria osatzen zuen. Aurrez aurre jazarri nintzaion, eta neure burua aurkezteko betarik eman gabe, berbetan hasi zen, noizetik noizera barre tikiak eginez: "Lasai egon, baliokidetu egin dizute, baina dena batera ordaindu beharrean hiru hilabeterik behin ordainduko dizute... ji-ji-ji... Gainera, aurrekontuek horretarako aukera ematen duten bitartean, apurtxo bat igoko dizute hango bizimailara pixka bat hurbiltzeko... ji-ji-ji...". Hori esanda, amatatu egin zuen zigarroa ordurako gainez eginda zegoen hautsontzian, eta paper bat eskuratu zidan, gutunaren erdarazko bertsioa. "Mila esker, izugarrizko mesedea egin didazu. Ez dakizu zenbat sentitzen dudan nire ezjakintasunagatik enbarazu egin izana, baina oso kezkatuta nengoen, eta oso denbora gutxi geratzen zitzaidanez...". "Xxxxst", moztu zidan berak, ixiltzeko keinuak eginez, "Ez da zure errua, Eurena baino", jarraitu zuen ahotsa xurrumurruek eginez. "Eurena eta mamuena", Itzultzaileak albo bietara begiratu zuen hizketan jarraitu aurretik. "Eurek ez dizkitate mamuak erabiltzen uzten itzulpenak egiteko". "Mamuak?" galdetu nion ezertxo ere entenitu gabe. "Bai, mamuak. Esistitu arren, inoiz aipatu ezin direnak", "Baina, gizona, zer diozu?", esan nion pittin bat ikaratuta, "zeintzuk dira mamu horiek?" "Asko dira", erantzun zidan irribarre misterioitsu eta beldurgarri batez. "Gainera, aldika-aldika aldatuz joaten dira", jarraitu zuen, "eta lekuaren arabera ere desberdinak dituzu. Ni nagoen tokian, adibidez, mamuetako batzuk **-ibo, -al** edo **-iko** amaieradun adjetiboak dira". "Zer?" galdetu nion, nire harridura osoa ezin hitzataratuz. "Ba hori, ezin ditudala horrelako adjetiboak erabili, badakizu, **interaktibo, instituzional** eta **terminologiko** modukoak" itzultzailea gero eta

ozenago ari zen berbetan. "Hitz konposaketara jo behar dut nahi-taez, bi, hiru, lau, hamaika osagaiko konposaketara!! Uler-tzen??", amaitu zuen eskuak gora gora eta behera mogituz, pa-zientzia gaitzekotan dagoenaren gisara. Nik baiezkua egin nion, ez gauza handirik ulertzen nuelako, gizona lasaitzeko baizik. Itzultzaileak, hala ere, gero eta urduriago zirudien.

"Eta ez dira horiek bakarrik. **Bait** partikula kausala, **hain ... non** erako kontsekitiboak eta beste hainbat egitura ere debekatuta

daude. Nola nahi duzu itzulpen itxurazko bat egitea Eurak gainean izanda?". Itzultzailea negarretan urtu zen. Nik ez nekien zer egin, eta klinex pakete bat luzatzea besterik ez zitzaidan otu. Alabaina, itzultzailea asalduetuegi zegoen ezertaz ohartzeko, eta eskua kemen handiz berriro altxaturik airetik bidali zuen nik eskainitako paketea, andere lodi bat txokolatea eta txurroak jaten ari zen aukiarene azpira, hain zuzen. "Eta ni, eh!, ni filologoa naiz, ulertzen?, baina testuak, testu debekatuak irakurri dituen filologoetako bat, eta nik badakit debekatutako hori guztia ondo dagoela, ondo dagoela, ONDO DAGOELA, ONDO DAGOE-LAAA!!!" Kafetegi osoa guri begira jarri zen, baina itzultzailea nire kontroletik at zegoen. Berbetan eta berbetan jarraitu zuen, niri ia ezina zitzaidala ezer konpre-nitza, noiz edo behin pertsona izen bat-zuk harrapatzen banizkion ere: Elizegi, Ubillos, Kardaberaz, Frai ez dakit zer...

Azkenean, indarrak ahituta bezala, bere onera etorri zen. Jende guztiaren begiak gudan jarrita zeudela jabetzean, irribarre lotsati bat zuzendu zigun guztioi. Gero, alboko aukian zeukan karpeta beltz bat hartu eta hala esan zidan, argi malizios batek begiak pizten zizkiola: "Baina

Eurek ez dakitena zera da: egiten dudan itzulpen 'zintzo' bakoitzeko itzulpen 'gaizto' bat egiten dudala, neurea". Puntu honetan bere barretxo eroak moztu zion berriro hitza. "Hementxe daukat aurtengo guztiak, bai jauna. Etxera heldu, eta berriz egiten ditut den-denak, bata bestearen ostean, edo bestela asteburuan". Hori zioen bitartean, karpeta azala laztantzen zuen, harro eta xamur. "Egunen batean argitara emango ditut, eta munduak egia jakingo du. Baina zuk, lagun, entzun egin didazu, eta niri ez zait sekula ahaztuko". Orduan karpeta zabaldu, eta txukun-txukun sailkatu eta datatutako orrien artean bat atera zuen. "Hau da zurea, zure gutunaren itzulpen gaizto, desobedientea, disidentea. Eutsi, adiskide. Baina, kontuz, Eurek harrapatu barrik!" Papera jaso nuen, eta besarkada batean bildu ginen, biok malkotan. Ondoren, bere karpeta hartu eta alde egin zuen kafetegitik, atzera begiratu gabe. "Adio, lagun" xuxurlatu nion, korapilo batek sama ixten zidala. Gero, ni ere aukitik jaiki, gabardina jantzi eta joateko prestatu nintzen. Mahai gaineko paperak bildu nituenean, negar malkoek erdal kartako tinta guztia barreiatua zutela ikusi nuen, Ezer irakurtzeko modurik ez zegoenez, orria txi-murtu eta zakarrontzira bota nuen. Itzulpen gaiztoa bihotzaren ondoko poltsikoan gorde, eta aterantz joan nintzen, baina irten aurretik klinex paketea jaso nuen andere lodiarene aukiarene azpitik. Izan ere, beltzez jantzita-ko itzultzailearen irudia gogoan tinko neukala, behar izango nituela iruditu zitzaidan.

Administrazioa erderaz konfiguraturako ordenagailu bat bezalakoa zen, berak ematen zidan defektuz erderaren aukera

Ana Isabel Morales
Idazlea

DESEGIN ETA BERREGIN

Euskaratzen ditugun testu guztiak ez dira, tamalez, nahi bezain bihurterrezak. Zenbait arrazoi tarteko (testua txarto idatzita egotea, esaldiak osagarri asko izatea, joskera bihurria izatea, datu ugari ematea...), batzuetan ezinezkoa izaten da jatorrizko testuaren antzeko ordenari eustea, eta, nola edo hala, moldatu beharra dago. Orain jorratuko dugun teknikaren bidez, jatorrizko testuaren zenbait arazo gainditu ahal izango ditugu. Itzultzeko teknika honek hiru aldi ditu:

- a) testua desegitea (analisia)
- b) zubia
- c) testua berregitea

Hona hen en aldi bakoitza zertan datzan:

- a) Sorburu-testuan azaltzen diren ideia nagusienak zerrendan jarriko ditugu. Ideia horiek oinarritzko esaldi modura antolatuko ditugu, beren arteko loturarik gabe.
- b) Sorburu-hizkuntzako oinarritzko esaldiak xede-hizkuntzako oinarritzko esaldi bihurtuko ditugu (itzulpena bera).
- c) Xede-hizkuntzako oinarritzko esaldiak xede-hizkuntzako diskurtso modura eratu.

Labur bilduta azaldu dugun prozedura horrek, gure aburuz, zenbait abantaila ditu:

- 1.- Aukera ematen du, ahal den neurrian, **hizkuntza naturalagoa** erabiltzeko, izan ere, oinarritzko esaldiak sinple-sinpleak izanda, xede-hizkuntza hartzen baita abiapuntu funtzionalizat, ez, ordea, sorburu-hizkuntza. Sarritan, zurrunezi ateratzen zaizkigun itzulpenek horrelako abiapuntu okerra izaten dute.
- 2.- Oinarritzko esaldietatik abiatuta, **hizkera-maila ezberdina** lor ditzakegu. Gauza jakina da mezu bera modu ezberdinetan eman daitekeela. Ezin da modu berean idatzi irakurle guztientzat; nolako testu-hartzailea, halako testua. Administrazioko euskal idazlariok (idazleok?) aintzat hartu behar dugu kontzeptu hau.
- 3.- Euskararako oso baliagarria izango den eskuarte bat: jatorrizko testuko **izen abstraktuak ekintza bihurtu**. Esaldi sinpleak izakeran, errezago lortuko dugu euskarak hain berezko duen ezaugarri hori.

Batzuetan euskarak aditzetiko izenak lortzen uzten digu (aldatu aldaketa, erosi erosketa,...); besteetan, berriz, ez digu uzten edo ez gara ausartzen egiten (ahaztu ahazketa?, ahaztura?).

Adibidez: "El **desconocimiento** de las obligaciones ante el Estado no exime de su cumplimiento". Hemen, "desconocimiento" (izen abstraktua) adierazteko, seguruenik, denok bat egingo genuke aukeran: "ez ezagutzea" (ekintza). Zer jar genezake bestela? ez-ezagutza? Horixe adierazi nahi genuen izen abstraktuen aipamenarekin.

4.- Administrazio-egintzako testuari, behar izanez gero, **antolamendu berria** eman ahal diogu horrela, baina, noski, euskararen ikuspuntutik, ez erdararenetik (ikus *Administrazioa euskaraz* aldizkaria, 14. zenbakia, "Itzulpen zuzena itzulpena txarra da" artikulua).

Azaldutako guztia, honenbestez, hobeto ulertuko dugu adibide batekin. Benetako testu batek (pare bat identifikagarri nahita aldatuta) hitzez hitz honela zioen:

"Dada la citada distribución competencial el Departamento y con independencia de que el propio Plan Firuli contempla la dotación de una mayor capacidad de intervención para el Gobierno que debe originar nuevas líneas de trabajo actualmente en estudio, en materia de política social este Departamento ha insistido en las siguientes líneas."

Puntuazio-markak, gezurra badirudi ere, horrela agertzen ziren testuan. Irakurri eta zertxobait hausnartu ondoren, hauxe litzateke, urratsez urrats, proposatzen dugun bidea:

- a) **ANALISIA:** oinarritzko esaldiak edo ideia nagusiak atera.
 1. El departamento tiene una distribución de competencias determinada.
 2. Las competencias son de política social.
 3. El Plan Firuli permite mayor intervención al Gobierno en dicha materia.
 4. Esa intervención debe originar nuevas líneas de trabajo.
 5. Esas líneas de trabajo están actualmente en estudio.
 6. Por todo ello, el Departamento ha incidido en diversas actuaciones.

- b) **ZUBIA:** oinarritzko esaldiak edo ideia nagusiak euskaratu.
 1. Sailak eskumenen banaketa zehatza du.
 2. Eskumen horiek gizarte-politikakoak dira.
 3. Firuli Planak ahalmen handiagoa ematen dio gobernuari arlo horretan esku hartzeko.
 4. Eskuhartze horrek lan-ildo berriak sortu behar ditu.
 5. Aipatutako lan-ildoak aztergai daude gaur egun.
 6. Horregatik guztiagatik, sailak zenbait jarduketa eraman ditu aurrera.

c) TESTUA BERREGITEA

Aldi honetan, hizkera-maila aukeratu beharko dugu, eta kontuan hartu non argitaratuko den testua. Oraingo honetan, txosten baten zatia denez gero, maila jakin bat landu beharko dugu.

Zirriborro batzuk egin ondoren, hauxe izan liteke emaitza:

"Firuli Planak ahalmen handiagoa eskaintzen dio gobernuari gizarte-arloan esku hartzeko, eta, horren ondorioz, lan-ildo berriak sortuko dira aipatutako arloan; ildoak aztergai daude gaur egun. Hori guztia horrela izanik ere, eta kontuan harturik sailaren eskumen-banaketa zein den, sailak arreta handia jarri du honako jarduketa hauetan:"

Proposatutakoa lagungarri gertatuko zaizuelakoan, bejondei-zuela.

Ezin da modu berean idatzi irakurle guztientzat; nolako testu-hartzailea, halako testua

Edorta España

HAEeko Itzulpen Zerbitzu Ofizialeko itzultzailea

“Inprimakia bete behar dudala? Nola arraio, ordea, hutsune batekin hasten bada?”

Lagunari gutun bat idazten diogunean, ez zaigu bururatzen zera esatea “inprimaki bat bidaltzen dizut, nire gutunari erantzun egokia eman diezazozun”. Administrazioak, ordea, bai; inprimaki bat emango dio herritarrari beronek izenpetu beharreko eskabidea, eskaintza ekonomikoa, errentaren aitortpena, kontratua... betetzeko.

Atzizkiak direla eta, hutsune kontuetan daukagun uste ustela

Nola euskaraz atzizkien bidez lotzen diren esaldi asko, uste izan dugu normala dela inprimaketan loturak soilik agertzea. Ordea, era horretan jokatzuz gero, zera gertatzen da, hutsunearen aurretik ez dugula abisatzen nola bete hutsunea. Adibidez,

*
.....gandikPTA ...
.....(a)ko.....aren
.....(e)jan(a)ren fidantza
gisa jaso izan dut.

Nola eraman hutsunea eskuinetara?

Hortaz, gauza da hutsunearen aurretik informazioa sartzea, ahalik eta gehien; hots, hutsunea eskuinetara eramatea. Hona zenbait baliabide, helburu hori lortzeko:

- 1.- Inprimakiaren formatoa hartara egokitzea, eta horretarako:
 - azpi-izenburua jarri
 - esaldien arteko loturarik ez erabili
 - datuak ordena logikoan eman

Fidantzaren datuak

Emailea:.....
Hartzailea:.....
Fidantza; dirutan:.....
Fidantza jasotako eguna:
Fidantzaren zergatia:.....

- 2.- Definizioen batean hutsunea sartu behar badugu, euskarak aukerak ditu hutsune hori atzera botatzeko. Horrenbestez, segidakoaren ordeztu:

* Kontratoaren helburua

..... egitea, klausula hauen arabera teknikariak burututako eta alkatereak onartutako proiektu teknikoan oinarrituta.

Hobe honako hau (aukerak asko dira):

Kontratoaren helburua

Segidako obra egitea:
Obra egingo da teknikariak burututako eta alkatereak onartutako proiektu teknikoan oinarrituta.

- 3.- Aposizioetan ere hutsunea atzealdera eraman. Hori horrela, ondorengo idatzi beharrean:

* *Hitza ematen dut lehiaketa klausulak ezagutzen ditudala:*
.....
.....izena dutenak.

Hobe hauetako bat:

Hitza ematen dut lehiaketa klausulak ezagutzen ditudala, hain zuzen ere segidako izena duten klausulak:

Hitza ematen dut ezagutzen ditudala lehiaketa klausulak, zein bere izenez diren:

Hitza ematen dut ezagutzen ditudala lehiaketa klausulak, zeinek baitute segidako izena:

- 4.- Beste irtenbide batzuk (erantzun posibleak jartzea...). Bigarrenaren aldeko gara, jakina.

*
.....prezioak berrikusteko aukera

Prezioak berrikusteko aukera:

- Bada
 Ez da

Izango dira, noski, arazo gehiago hutsuneekin, baina ziur gaude irtenbideren bat topa daitekeela, artikulua honetan urratutako bidetik, edo hor nonbait.

Jexux Eizagirre
Edorta España
HAEEko teknikariak

1.- Zein da euskararen egoera justizia administrazioan? 2.- Bermatzen al du itzulpenak defentsa eskubidea?

Ander Bergara
Hezkuntza- eta Hizkuntza-eskubideak indarreko lege araubidean liburuaren idazlea

1.- Oso kezagarria da. Egoeraren larriaz jabetzeko joan den abenduan kaleratutako datuei erreparatzea baino ez dugu. Gure Autonomia Erkidegoan dauden 220 epailetatik hamar besterik ez dira gai epaile-lana euskaraz burutzeko, eta 74 fiskaletatik hiruk soilik egin dezakete lan euskaraz. Eta larriena zera da: justizia administrazioa euskalduntzeko ardura dutenen artean euskararen erabilera sustatzeko borondaterik eza sumatzen dela. Bestela ezin daiteke erraz uler, Estatutua eta Aginte Judizialaren Lege Organikoa onetsi zirenetik, hurrenez hurren, 17 eta 11 urte igarota, funtzio judizialean sartzeko aukeratze-prozesuetan euskararen balorazioari buruz xedaturikoak, oraindik, aplikatu barik jarraitzea.

2.- Behar moduan egiten ez bada, itzulpenak herritarren defentsa eskubidea kolokan jar dezake; batez ere, ahozko izapideetan, prozesu judizialak eskatzen dituen bat-bateotasuna eta hurbiltasuna galtzen baitira. Nire uste apalean, itzulpena ez da soluziobiderik egokiena justizia administrazioan euskara sartzeko. Askoz eragingarriagoa litzateke epaitegietan euskarazko zirkuitoak sortzea, laguntzaile, idazkari, fiskal eta epaile euskaldunetz osatuak.

Endika Garai Abokatu ekonomialaria

1.- Gaur egun euskarak justizia administrazioan pairatzen duen egoera tamalgarria da. Euskarak presentzia testimoniala besterik ez du zuzentza jauregiatiko egunero jardunean, eta epaitegira euskaraz jotzen duten euskaldunak (herritar zein abokatu) arrotz sentitzen dira eremu horretan.

Arazorik larriena, ordea, justizia administrazioa benetan euskalduntzeko borondate ezean dago. Gizarteko hainbat esparrutan euskararen normalkuntzarako plangintzak diseinatu eta abian jarri izan badira ere, justizia administrazioan ez da planteatu ere egin plangintzaren beharrik; eta epaile, fiskal eta gainerantzeko langileek euskaraz ez dakitela-eta, itzultzaile bidezko adabakiez konpondu nahi izan dute arazoa. Egun, bi eskuetako atzamarrak nahikoa dira euskaraz lan egiteko gai diren epaile eta fiskalak zenbatzeko; eta horrek euskarari duintasunik gabeko tratua ematen dio, euskaraz aritzen diren herritar eta abokatuak mesprezuz hartzen baititu.

2.- Gure ustez, itzultzaile bidezko sistemak, defentsa eskubidea ez bermatzeaz gain, euskalduna diskriminatu ere egiten du epaitegietan. Zuzenbideko oinarriko printzipio bat da bat-bateotasuna, epaileak herritar edo abokatuari zuzen-zuzen entzutea alegia, eta printzipio hori ezerezean gelditzen da itzultzaileen bitartekaritaz. Bestalde, garrantzi kapitalekoak izaten dira abokatuak zerbait esateko erabiltzen dituen hitz zehatzak, esamoldeak, isiluneak, oratoriak... eta itzultzaile bidezko sistemak ez du mezua chuneko chunean gazteleratzeko ahalmenik. Horrek diskriminazio ezin nabarmenagoan uzten ditu bai abokatu eta baita herritar euskalduna ere, erdaldunarekin alderatuta bere mezua desitxuratuta eta, zati handi batean, galdua gelditzen baita.

Jon Goikoetxea
Mugika
Donostiako Auzitegi
Probintzialeko itzultzailea

1.- Hizkuntza baten egoera erabilpenaren arabera neurtzen bada, euskararen egoera justizia administrazioan ez da guk nahi genukeen bezain ona. Euskarak ia ez du lekurik justizia administrazioaren jardunbidean. Euskal herritar batek administrazio horrekiko harremanak euskaraz gauzatu nahi dituela adierazita-koan baino ez da erabiltzen euskara, eta beti ere, itzultzaileen bitartekaritaz; izan ere, kontuan hartu behar da funtzionario gehienek euskaraz ez dakitela.

2.- Itzulpen beharrik egongo ez balitz, askoz hobez; baina, zoritxarrez, oraindik ere denbora luzez, justizia administrazioa itzultzaileoz baliatu behar izango delakoan gaude. Ez dugu uste itzulpenak, bere muga eta guzti, defentsa eskubidea urratzen duenik, baldin eta era profesionalean eta egintza judizialak behar bezala garatzeko bermeaz egiten bada. Interpretaritzaren oinarriko eginkizuna hizkuntza desberdinean hitz egiten duten lagunen arteko komunikazioa ahalbidetzea dela kontuan harturik, azpimarkatu behar da bi aldeon arteko komunikazioa errazteko nahitanezkoa dela solaskideen lankidetzaz izatea. Baldintza hori, ordea, gaur egun eragotzia izaten da kasu batzuetan, itzultzaile-interpretarion borondatez kanpo geratzen diren arrazoiengatik.

Joaquin Gimenez Bizkaiko Auzitegi Probintzialeko presidentea

1.- Euskara gutxi erabiltzen da Justizia Administrazioan gaur egun. Beraz, euskaraz aritzeko eskubidea gauzatu ahal izateko, beharrezkoa da erabilera hori areagotzea. Lehenik eta behin, Justizia Administrazio-ko funtzionario guztiak euskaraz zenbat dakiten jakin behar da, eta gero, neurriak hartu behar dira erabilera handiko esparruetan erantzun hobea emateko. Epaileei dagokienez, euskararen erabilera zabaltzeko ezinbestekoa da Aginte Judizialaren Kontseilu Nagusiak Aginte Judizialaren Lege Organikoaren 341. eta 471. artikuluetan jasotako aurrakuspenak garatzea. Euskararen erabilera zabaltzeak, dena den, ez die esperientzia eta ezagupen juridikoei kalterik ekarri behar.

2.- Itzulpenak ez du inondik ere urratzen defentsa eskubidea. Horrelako argudioek bat-bateko itzulpenaren edo, sarri, erakunde eta epaitegietan itzultzaileek egiten duten lanaren balioa ez ezagutzea erakusten dute. Bestalde, ez dugu ahaztu behar egungo araudian gaztelera dela jakin behar den hizkuntza bakarra. Ez Konstituzioak ez Autonomia Estatutuak ez dute euskaraz jakitera behartzen. Azkenik, epaileek euskaraz ez jakiteagatik "apurtze-prozesuak" egiten saiatzeak, itzultzailearen presentzia zalantzatan jarrita, ez dio ezertan laguntzen euskarari.

Nekane San Miguel Epailea

1.- Azkenengo hilabeteetan modu eta leku anitzetan egokitu zait galdera horri erantzutea, hainbat gertakizun dela-eta nonbait interesa sortu baitu, eta oraingoan ere antzeko erantzuna eman behar dut: egoera negargarria da. Azkenengo asteetan, beriz, administrazio-ko goimailako organoetan pausoak eman nahian hasi dira (Justizia Sailean, Aginte Judizialaren Kontseilu Nagusian...), baina zenbait funtzionario (epaile bat baino gehiago, besteak beste) jadanik hasiak dira esaten euskalduntzeko plangintzaren aurka agertuko direla, "eurek erdaraz mintzatzeko eskubidea dutelako eta ez dagoelako inongo araurik euskaraz hitz egitera edo hizkuntza hori ulertzera behartzen duenik". Ez dakit nola uzta daitezken alde batetik jarrera hori, eta bestetik, euskaraz hitz egiteko eta hizkuntza horretan ebazpenak jasotzeko hemen bizi den edozein herritarrek duen eskubidea.

2.- Orokorrean ez, baina gauetik goizera ez dira erdaldunak euskaldun iratzarriko. Ezin diogu bat-batean buelta eman euskaldunon urtetako arduragabekeriak eragin duen egoerari eta, momentuz, beharrezkoak dira itzultzaileak. Bestalde, eskubide urratze horretan mailak bereiztu behar dira: ez da gauza bera herritarren hizkuntza ez ulertzea edo eta abokatua ez ulertzea, azken hauek ezin baitute aiantzi eurek ere bitartekariak direla epaile eta herritarren artean eta, neurri handian, "itzultzen" aritzen direla.

Iñaki Sanchez Eusko Jaurlaritzako Justizia sailburuordea

1.- Euskara, poliki bada ere, aurrera doa Justizia Administrazioan. Aurrera doa, alegia, euskaldunek horrela erabaki dutelako, eta Justizia Sailordetza eginkizun horretan dabil. Esaterako, aurtun 300 funtzionario baino gehiago ari dira euskara ikasten, eta horietatik heren bat maila altuetan dago. Instantziatzko epaitegietan gehien erabiltzen diren agiriak elebietan daude, eta, luze gabe, penalekoetakoak ere prest egongo dira. Lankidetzan ari gara abokatuen elkar-goekin euskarazko argitalpenak kaleratzeko, eta abar. Hori guztia, jakina, euskalduntze planera eramango gaituen bidearen hasiera besterik ez da.

2.- Itzulpenak defentsa eskubidea bermatu egiten du, eta gauza bera gertatzen da bide hori erabiltzen duten munduko hainbat tokitan ere. Argi dago onena itzultzaileaz ez baliatzea litzatekeela, baina jardunbidean parte hartzen duten guztiak euskaldunak izan arte, Sailordetzaren lana itzultzaileen prestakuntza bermatzea izango da.

Jon Agirre Garai HAEEko Itzulpen Zerbitzu Ofizialeko burua

1.- Negargarria, euskararen egoera. Euskara ez dago justizia-administrazioan; bisitari hutsa da. Okerrena, hala ere, ez da hori; etorkizunerako ere itxaropentsu egoteko arrazoirik ez dela ikusten baino. Euskal Herriko epaileen hizkuntzaz "Espainiako epaileek Espainian jarduteko espainiera jakitea nahikoa dute" bezalakoak, nondik eta Aginte Judizialaren Kontseilu Nagusitik lasai esaten diren bitartean, ez dago esperantzarako leihorik.

2.- Horixe, bermatzen duela. Hala ere, bereiztu egin behar da euskaraz jakitea, itzultzaile izatea, interpretari (ahozko itzultzaile) izatea, eta, horien artean, esan osteko edo aldi bereko interpretaritza. Euskalduna izatea eta lana ondo egingo duzula zin egitea nahikoa da, legez, epaiketa batean itzultzaile jarduteko. Epaile izateko ondradura izan eta zuzentasuna maite izatea aski da ala? Itzultzailea, aukeratu ez duten bitartekaria dela diote batzuek. Abokatua bezain bitartekaria, ordea, eta epailea bezain aukeratu gabekoa da. Baina itzultzaileak, akusatugandik dirurik espero ez duenez, ez dauka saltzaile-erosle harremanik harekin; eta akusatuaren bizitza erabaki behar ez duenez, ahalmen hori daukanak sor lezakeen menpekotasuna ez du eragiten. Besterik da, interpretaritza betiko konponbidetzat hartu nahi izatea, justizia-administrazioa sekula ez euskalduntzekotan: gizarte elebidunean itzulpena (idatzia) beti beharko da, baina interpretaritza epe laburreko neurria baino ez da. Euskalduntze-plan seriorik eza kritikatu nahian itzultzaileei eraso egitea, iparra galduta ibiltzea da, euskararen eta defentsa behar dutenen kalterako ibiltzea, izan ere.

ZER OTE DA EMOZIOZKO ADIMENA? (Emotional intelligence)

Gizakiak oso aintzinatik izan du giza-adimena ikertzeko kezka. Hamaika lagun saiatu izan da gizakia gainontzeko espezie-tatik bereizten duen gaitasun hori zer den zehazten. Horien artean bada definizio oso orokorrak eman dituenik ere. Defini-zio batek zioenez, adimena gizakiek ideiak lotzeko duten gai-tasuna da. Alfred Binet izan zen lehena adimenaren test bat egiten; eta, definizio ausartagoa eta, itxuraz, tautologikoa eman zuen: "adimena nire testek neurtzen duten hori da".

Zer da? zerk osatzen du? nola garatzen da? eta, batez ere, nola neurtuko dugu? Adituak galdera horiei erantzuten saiatu dira behin eta berriro; batzuetan, lortu dute, besteetan, ez. Dena dela, arlo zientifikoak ezezik, beste arlo batzuek ere interesa dute gai horretan, eta arazoa ez dagokie soilik psikologo, peda-gogo, neurofisiologo edo psikiatrei. Politikari batzuk, halaber, egon izan dira gaiari buruz benetan arduratuta. Esaterako, Luis Herrera Campíns Venezuelako lehendakariak, 1979ko martxoan agintea hartu zuenean, Adimena Garatzeko Ministerioa sortu zuen. Venezuelar gehienak txundituta geratu ziren, baita ezkor agertu ere.

Nazioarteko fororen batean esan ere esan da adimena giza eskubi-dea ezezik munduko komunitate osoaren betebeharra ere badela.

Ahalmenak eta gaitasunak neurtzea etengabeko buruhaustea da lan-erakunde batean giza-baliabideen arloan lan egiten du-gunontzat. Funtzio publikoan sartzeko prozesuetan, edo, bar-ne-sustapenean nahiz lanpostua betetzean, hautagaien adimen-gaitasuna neurtzeko frogak egin daitezke. Edonola ere, aukera hori nahiko berria da, herri-administratzaioarako langileak aukeratzeko teknika horiek erabiltzea aurreikusten duen lege mailako lehenengo araua 1984koa baita (Funtzio Publikoaren Erreformatarako Neurrien Legea).

Adimen testak

Duela gutxi arte adimenaren kontzeptua adimen-errendimenduari oso lotua zegoen. Testek, batez ere, mota askotako arazoak konpontzeko gaitasuna neurtzen dute, eta denborarik urrienean item gehien egiten dituen ematen da bizkorrentzat. Horrela, alegia, arazoak ebazten neurtzen da adimena, edozein delarik ere neurtu nahi dugun adimen-mota: orokorra, abstraktua, zenbakizkoa, ahozkoa... Baina, oinarri gaitzake adimen-test batean ziur esateko emaitza onak dituztenek ondo beteko dutela lanpostu bat, eta txarrak dituztenek, aldiz, gaizki beteko dutela? Garbi dago gehienok ezetz uste dugula, ez behintzat kasu guztietan. Guztiok ezagutzen dugu eskolan edo unibertsitatean batere ondo ibili ez den adiskideren, familiartekoren edo lagunaren bat, baina lanpostu on bat lortu duena, eta, gainera, azkartzat joa dena.

Pertsona batzuek adimen-koefiziente altua dute, eta zergatik egiten dute porrot lanean eta baita beren bizitzetan ere? Edota, alderantziz, beste batzuek, adimen-koefiziente xumea dute baina arrakasta izaten dute. Horri guztiari erantzuten saiatu da *emoziozko adimen* terminoa sartu duen korrante berria. Berria iza-

nagatik ere, aurrekariak izan ditu joera horrek. San Agustin "cors intelligens"ari buruz (bihotz adimentsuari buruz) mintzatzen zen, eta ordurako beste batzuek erabili zuten adierazpen hori. Daniel Golemanek gaiari buruz liburu bat idatzi zuen, eta izugarri saldu zen. Hala ere, Peter Salovey, Yale-ko Unibertsitateko psikologoa, da kontzeptu horren sortzailea, eta honela definitzen du, gutxi gora-behera, emoziozko adimena: gizarte-adimenaren zati da; eta honetan datza, hots, norbere sentimenduak ulertzeko gaitasunean, besteena ezagutzean eta, ondoren, hori gutzia gure pentsamenduak eta ekintzak bideratzen erabiltzeko abilezian.

Emoziozko adimena

Golemanentzat, dirudienek, emoziozko adimenak trebetasun multzoa biltzen du eta trebetasun horiek nola erabili da gakoa. Autokontrola, gauzak egiteko garra edo gogoa, iraunkortasuna eta norbera motibatuzko gaitasuna dira horietako iaotasun batzuk. Antza denez, sentimenduak ondo bideratzea –eta ez diogu erreprimitea– arrakasta lortzeko funtsezko baldintza da, arrakasta, beti ere, gizarteak ulertzen duen zentzuan eta baloreekin hartuta (balore horiek egokiak ote diren beste kontu da).

Jaiotzez geneetan dakargu emoziozko adimena, baina indartzen eta ondo erabiltzen ikasi ere egin dezakegu, gauza gehienekin gertatzen den bezala. Golemanen ustez, hezkuntza-egitarauetan sartu behar lirake hain gizatiarrak diren trebetasunen irakaskuntzak. Esaterako, norbera eza-gutzen, autokontrolatzen, empatia izaten, entzuten, arazoak konpontzen eta besteekin lankidetzan aritzen erakutsi behar ligukete. Ekialdeko zenbait filosofia, azaletik besterik ez bada ere, ezagutzen dituztenentzat, kasu, seguraski arrunta da hori.

Aurkikuntza horiek bizitzaren hainbat arlo-tan martxan jartzea proposatzen dute adituek: familian, eskolan, zein, jakina, lanean. Lan-arloari dagokionez, Estatu Batuetako eta

Europako enpresari handiei egindako inkesta batzuek azaltzen dute enpresa-porrot gehienak pertsonen arteko harreman txar-rengatik gertatu ohi direla. Garbi dago, aurrerantzean, zuzendarien izaeran pertsonen harremanak izateko abilezia baloratuko dela beste gauzen gainetik. Nire ustez, hori, dagoeneko, erakunde askotan egiten dute.

Giza-adimena ulertzeko modu berria dugu aurrez-aurre: "arrazoiak" "bihotzari" utzi dio tokia, baina ezin ahaztu dugu adimen-koefiziente aski ezagun eta kuttuna. Gure erronka, giza-jokabidea ikertzen dihardugun gehienetan ohikoa den legez, tre-bezia horiek neurtu eta baloratzea da. Hortxe egin behar dira ahaletik handienak, tresna baliozkoak eta fidagarriak lor-tzen, hain zuzen ere, giza-adimenari igartzeko eta giza-adime-na aurreratzeko eginkizun zaila dugunoi lagutzeko.

Santiago Martinez

HAEEKO Giza Baliabideetarako zuzendariordea

Il pleut septembre sur Paris

Lan asko dut atzeratuta eta berandura arte geratu beharko dut gaur bulegoan. Zain daukat Euskal Herria, edo Euskal Autonomi Erkidegoko euskaldungoa behintzat, eta ezin diot hutsik egin. Behar baititu nik mahai gainean pilaturik ditudan testu garrantzitsu hauen itzulpenak, Jose Antonio Ardanza Eusko Jaurlaritzako Lehendakari Jaun Txit Agurgarriak sinatuak horietako batzuk, astea amaitu baino lehen behar ere, ezereen okerrik ez dela.

Baina itxoin egin beharko du hala ere lanak. Ezin dut aurrera egin. Duela sei urte Parisen pasatu nituen egunak datozkit gogora zerua hain gris jartzen denean, dena lanbro mehe eta goibel honek estaltzen duenean. Txapitulako leiho estutik euriari so geundela Michelleri "Il pleu septembre sur Paris" esan nionekoa batez ere. "C'est jolie ça", esan zuen harriturik, eta nik hasi baino egin ez nuenari jarraipena eman zion. "Il pleut septembre sur Paris", xuxurlatu zuen. "Tout le septembre du monde, doucement éternel, ici, devant nos regards tendrement ennuyés. Merci, Paris, nous n'oublirons jamais cet humide et intime cadeaux".

Harritu egiten naiz lankideei begira. Lan eta lan etengabe. Nik ezin dut. Beharbada lana amaitu ondoren etxean norbait zain dutelako lotzen zaizkio hain estu lanari. Beharbada nik ere lanean jarraitu ahal izango nuke gero norbait zain izango banu. Ez dakit. Orain behintzat ezinezkoa zait. Hala ere, lan egiteko planta egiten ari naiz. Eskuak teklatu gainetik banandu eta leihotik begira hasten naizenean, gaztelaniatzko egitura sintaktiko jakin bat euskaratzeko modu jatorraren bila ari naizela usteko dute lankideek, niri burua Haussman bulebarreko txapitula zaharrera joan zaidala susmatu gabe. Hauek ez dakite ezer Parisko nire egun haietaz, ez dute sekula Michelleren berririk izan. Ez dakite ezer nitaz. Eta ez nuke nahi jakiterik ere.

Ez diet sekula Michelleri buruz hitz egingo. Ez lukete barrerik egingo, badakit. Eta ez lidakete gupidaz begiratuko. Errespetu osoz entzungo lukete nire amodio istorioa, baina nabarmenegi sentituko nuke horretarako egin beharko luketen ahalegina. Eta bestela ere, dena naturaltasun osoz eta horrelako beldurrik gabe kontatzerik balego ere, ezin izango nieke ondo azaldu zer sentitzen nuen txapitulako leihotik zehar Michelle bere etxean sartzen ikusten nuenen, etxaldeko patioa gurutzatuz, beti bakarrik. Ikusiak nituen lehen ere neska gazte herrenak, baina sekula ere ez nirearen hain antzeko herrenik egiten zuenik. Isilik egiten nuen negar neskatxa isil hari begira. Gozoa zen neure buruari ukatzen nion gupida hain neska eder batengatik sentitu ahal izatea. Horrela maitemindu nintzen Michellez, bere izena jakin gabe, bere ahotsa entzun baino lehen.

Laburra izan zen Parisko nire egonaldia, eta denbora gehiegi behar izan nuen kemena bildu,

Michelleren aurrean agertu eta harekin hizketan hasteko. Nire txapitula ezagutu zuenerako gertu nuen Gasteiza itzultzeko eguna. Zazpi egun izan ziren, besterik ez, aterrunerik gabeko zazpi egun euritsu. Ordu eta erdinako zazpi bisita klandestino, aita-amaren gordean. Txapitulako leiho estutik euriari so ematen genuen denborarik gehientsuena, izara eta burusi artean gorderik gure gorputz biluziak. Ez zen denbora asko izan. Nahikoa hala ere mundu osoko irail guztia Paris gainean euri gisa gozo abailtzen ikusteko, dena ondo daukanak eta dena ondo egiten duenak sekula ezin ikusiko duen eran.

Lan egiteko planta
egiten ari naiz,
eskuak teklatu
gainean banandu
eta leihotik begira
hasten naizenean

Juan Luis Zabala
Idazlea

Las políticas lingüísticas y las lenguas minoritarias en el proceso de construcción de Europa.

San Martí Roset, J.M.
HAEE
Vitoria-Gasteiz, 1996
448 orr.

Hizkuntzek garrantzi handia izan dute Europako Batasuna eraikitzeke garaian; eta hori guztia bi arrazoiengatik: alde batetik, hizkuntza horiek gainditu beharreko oztopo izan direlako; eta, bestetik, hizkuntza horiek beraiek gure kontinenteko kultur aniztasuna islatzen dutelako. San Martí jaunak Europako estatu kideetako hizkuntzak aztertu ditu, eta baita hizkuntza horiek Batasunaren baitan izan duten bilakaera eta garrantzia.

Beraz, Europako Batasuneko gaur egungo egoeraren ikuspegi orokorra eta osoa aurkitu ahal izango duzue liburu honetan: gaia zertan den, sortutako arazoak, emandako irtenbideak, aurrerantzean sor litezkeen eragozpenak etab. Hizkuntzekiko nolabaiteko kezka izanez gero, irakurri beharreko liburua, dudarik gabe.

Betebehar eta kontratuei buruzko zuzenbidea (2. argitaraldia)

Valpuesta Fernandez, M^a R.
Deustuko Unibertsitatea
Bilbo, 1996
893 orr.

Deustuko Unibertsitateko irakasle talde batek itzuli du liburu hau, HAEEren dirulaguntzaz. Zuzenbidea euskaraz ikasten ari diren ikasleak izan dituzte gogoan egileek liburua kaleratzera-koan; izan ere, azken batean, liburua zuzenbideko ikasleentzat idatzitako gaztelarazko beste liburu baten itzulpena da. Edukiari dagokionez, izenburuak berak argitzen digu, hein handi batean, liburuaren nondik norako nagusiak: betebeharrak, kontratuak, kuasikontratuak, kalteen inguruko zuzenbidea eta beste.

tu beharreko nolabaiteko jauzia dagoela beraiek emandako zentrendatik errotulora, eta errotulazioak egiteko, kasuan kasuko arduradunak egokitu beharko dituela liburuko proposamenak toki eta testuinguru bakoitzaren ezaugarrietara. Egokitzapen lan hori erraztu nahian, hainbat ohar eta aholku aurkitu ahal izango dituzue liburuan bertan.

Hezkuntza- eta Hizkuntza-eskubideak indarreko lege-araubidean

Bergara, A.
Ararteko
Vitoria-Gasteiz, 1996
327 orr.

Hezkuntza eta hizkuntza ezin dira bata bestearengandik bereiztu; hori dela-eta, makina bat ikerketa egin da horien gainean alderdi guztietatik. Dena dela, ikerketa horietan bazegoen hutsune bat: alderdi juridikoa. Oraingo lan hau Ararteko erakundeak urtero ematen duen giza eskubideen arloko lankidetzeta beka baten emaitza da. Nazioarteko ikuspegi orokorraren berri eman ondoren, hezkuntza eta hizkuntzari buruzko kontuak Konstituzioan eta Estatutuan zertan diren aztertzen ditu.

Euskararen erabileran murgiltzen. Euskaraz trebatzen

Ezeiza J.; Ezeiza A.
Gaiak
Donostia, 1996
547 orr.

Idazten hasi aurretik galdera ugari datorkigu burura. Zer esan? Nola esan? Nolako eragina sortu nahi dugu solaskidearengan? Galdera horiei errazago egingo diegu aurre, behin liburu hau irakurrita. Horretaz gain, informazioa emateko zein bide dagoen ikasiko dugu: alegia, ingurunearen behaketa edo deskribapena; gertaeren kontakera edo narrazioa; eta ikuspegiaren agerpena edo argudioa.

ELERIA: Euskalerriko Legelarien Aldizkaria

Eusko Ikaskuntza
Donostia, 1996

Urtean bitan argitaratuko den aldizkari honen 0 zenbakia indarrez datorkigu bere burua aurkeztera, eta euskarari zuzenbidearen arloan beste bultzada bat ematera. Zuzenbideko gaiak euskaraz jorratu nahi ditu aldizkari berri honek, eta horrekin batera, arlo horretako profesionalentzat lan-hizkuntza bat osatu, indarberritu eta zabaldu. Aldizkaria sei atal nagusitan banatuta azaltzen zaigu: gaiak, hizkuntz zuzenbidea, iruzkinak, epaiak eta epaitegiak, euskara juridikoa eta berriak. Bide luzea opa diegu ibiltzen hasi berri den aldizkari eder honi.

Osasun Errotulazioa. Testuen zerrenda

Osakidetza
Bilbo, 1996
50 orr.

Honako honetan Osakidetzaek egindako lana aurkeztu nahi dizuegu. Liburuan, ospitaletan nonahi ikusiko dituzuen errotuloko agertzen dira; baina egileek argi laga gura izan dute gandi-

Hitz gezidunak

Hizkuntza autentzialak Udaltzari-ko kidea	Antzaren lanabesa Nautze	Le aski egiten duena Beita	Zintzora Kir., punte irabazi bakoitzea	Diturat
▶	▼	▼	▼	▼
Ikazbilatu				
Euskal handera				Arkenekoa
▶				H.O.
Izan			Karta-joko	▼
Zintza			Tota	
▶		Alkandora	▼	
		Gubidagabe		
Euskal atzikia	▼		Intzejekzio	Kontso- nantea
Faltuak			Sumendi-aren abesa	Asperkun- dea
▶			▼	▼
			Arantza tresna	
Euskaraz eta kito?		Musika mota	▼	Bokal bikoitza
Aluminioa		Fabore		Bat
▶		▼		▼
	Erditzaile			
	Alaitu			
▶	▼			501
Espartina				Baldintzetan
Zero				▼
▶		Selenioa		
		Infusio mota		
Zango atalak	▼			
Irakaskemila			Euskal atzikia	
▶			Jainko egiptotarra	
			▼	
				Har ezak!
				▼
				Urik!
				Kontso- nantea
▶				▼
Erep. tuori mota		Bizkaiko herria		Aparkatzea
				zerga

LUMA

Galdereak - s o r t a

1 Non aurki ditzakezu WEB orriak?

- A INTERNETen
- B CD ROMean
- C WINDOWS 95ean
- D Inkunablectan

2 Manuel Elkin Patarroyo ezaguna da mundu guztian, baina zergatik?

- A Giza genomari buruz egin duen ikerketengatik.
- B Hainbat supernoba aurkitu dituelako.
- C Malariaren aurkako txertoa aurkitzeagatik.
- D Kolonbiako lehendakaria izan zelako.

3 Gastronomo ona bazara jakingo duzu, ba, zer den txalota.

- A Leka mota bat
- B Tipula mota bat
- C Ogia xehetzeko tresna bat
- D Tunidoen familiako arrain bat

4 Bihotzerrea hitza entzun, eta zer datorkizu burura?

- A Bihotzeko gaisotasuna.
- B Urdaileko sentsazio garratza.
- C Cupidarik gabeko pertsona.
- D Nafarroako janari tipikoa.

5 Banketxe iruzur baten ondorioz kale gorrian milaka lagun gelditu, eta non izan dira azken hilabeteotan istilu larriak?

- A Letonian
- B Belizen
- C Ertafrikar Errepublikan
- D Albanian

6 Ekaingo kobazuloa zein herritan dago?

- A Deban
- B Zestean
- C Zumaian
- D Zarautzen

7 Baten bat oso gogokoa, maitea eta kutuna bada zuretzat, zer duzu?

- A Begikoa
- B Begitakoa
- C Begirunekoa
- D Begitartekoa

8 Ingrid Bergmanek filme batean Isa Lund Laszlo izena erabili zuen; hauetako zeinetan?

- A Stromboli
- B Orient Express-ko hilketa

- C Casablanca
- D Dollar

9 Teruelgo Calanda herria ezaguna da Aste Santuan bertako protagonista nagusia musika tresna bat delako; hauetako zein?

- A Xirula
- B Tronpeta
- C Kriskitinak
- D Danborra

10 Ondorengoetatik zein ez da sartzen triatloian?

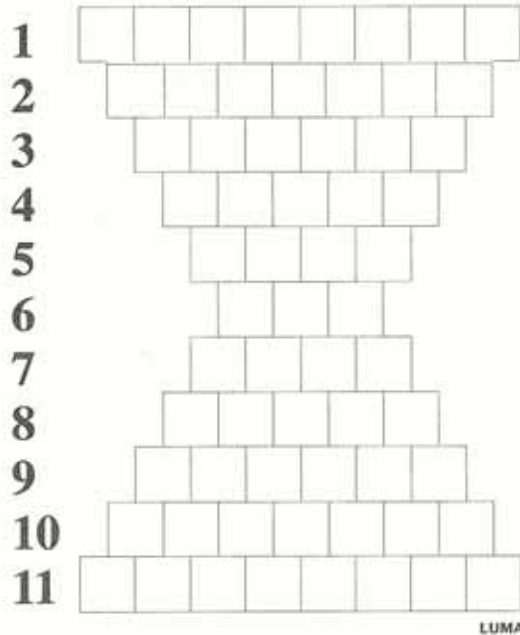
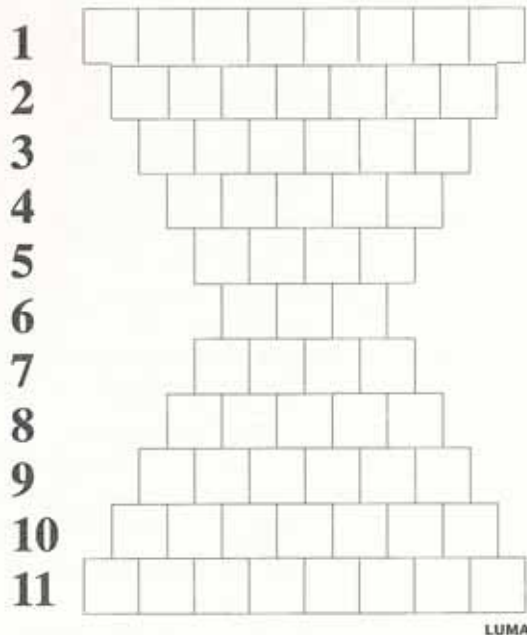
- A Korrika-lasterketa
- B Igeriketa
- C Luzera-jauzia
- D Txirrindularitza

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/424 17 10
- Argio: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/42 91 66
- EKB: 943/46 66 50
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/27 82 69
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/681 66 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 07-335-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/30 02 22
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/41 26 00
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/18 76 00
- Hizkuntza Politikarako Sailordetza: 945/18 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/18 76 56. Fax: 945/18 76 03
- Kultura Saila: 945/18 94 64
- Nafarroako Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusia: 948/10 71 84
- UZEI: 943/47 33 77

Goitibehera

Aurkitu beharreko hitz bakoitza letra gehiago edo gutxiago duen aurreko edo ondorengo hitzaren anagrama da. Zer da anagrama bat? Hitz baten letrak beste era batera ordenatu ondoren lorturiko hitza; naiz/zain/zina.

1. Presondegia, espetxea.
2. Iberiar penintsulako eskualdea.
3. Haurtzaroaren eta adin nagusiaren artean dagoena.
4. Esneki.
5. Palestinako eskualde ezaguna.
6. Barazki mota.
7. Zaude.
8. Mairidirea.
9. Gaueko argia.
10. Metal preziatua.
11. Pluralean, zuhaitz mota.

1. Izaki biziduna.
2. Meza ematen den mahaia.
3. Infn., alderatu.
4. Erdara, hitz elkartean.
5. Gurpilik gabeko gurdia.
6. Areago.
7. Zuhaitz mota.
8. Gela handi.
9. Antzezle.
10. Aleak chotzeko tresnak, eiberak.
11. Ogi-saskiak.

Soluzioak

Goitibehera

Galdere - sorta
0A/ec/0B/0B/0A/0A/ec/0B/0C

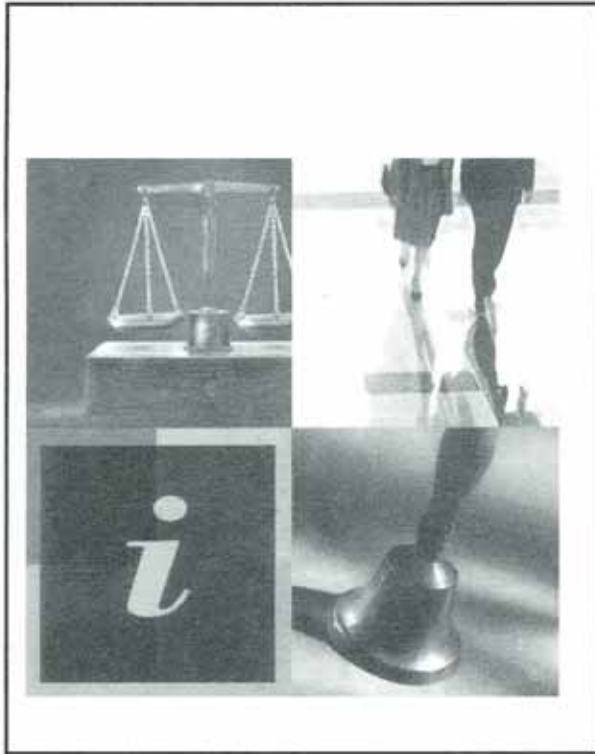
Hitz gezidunak

0H/0Z/0L/0E/0D
0Z/0A/0T/0A/0I/0Z
0O/0N/0A/0T/0O/0R/0A
0T/0A/0T/0A/0I/0Z
0I/0Z/0U/0N/0A/0K/0A/0M/0U
0A/0E/0K/0R/0E/0E
0A/0L/0E/0M/0A/0G/0I/0N
0A/0P/0R/0E/0T/0A/0D/0I
0E/0R/0O/0S/0E/0B/0E/0R
0I/0Z/0T/0E/0R/0R/0A/0K
0K/0A/0T/0E/0D/0R/0A/0U/0T
0K/0U/0E/0A/0V/0T/0A/0O

1 LANDAREA
2 ALDAREA
3 ALDERA
4 ERDAL
5 LERA
6 ARE
7 ARTE
8 ARETO
9 AKTORE
10 ERROTA
11 OTARREAK

1 GARTZELA
2 GAZTELA
3 GAZTEA
4 GAZTA
5 GAZA
6 AZA
7 ZARA
8 IZARA
9 IZARRA
10 ZILARRA
11 LIZARRAK

JUSTIZIA ADMINISTRAZIOAREN ERABERRITZEAREN ALDEKO APUSTUA

Famili
Bitartekaritza
Zerbitzua

Biktimenganako
Ardura
Zerbitzua

ALAZ

Euskal Autonomi Elkartearen Justizia
Administrazioaren ihardunen programaren
osagaietarikoa bat, Eraikin Judizialen
Berrikuntzen Egitasmoa izan da.

**LANEAN
HERRITARRONTZAT
KALITATEZKO JUSTIZIA
ADMINISTRAZIOA
LORTZEKO**

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

JUSTITIA, EKONOMIA, LAN
ETA GIZARTE SEGURANTZA SAILA
Justizia Sailordetza

DEPARTAMENTO DE JUSTICIA,
ECONOMIA, TRABAJO Y SEGURIDAD SOCIAL
Viceconsejería de Justicia

Oñatiko Barnetegia

Ikasleen iritziak

"Ez dituzu etxeko lanak egin behar, ez janaria prestatu, lagun asko egingo dituzu, baina inportanteena asko ikasten dela da. Ez izan beldurrik eta animatu"

"Oñatin bizkaieraz, Barnetegian batuaz, dena Gipuzkoan. Utzi txorakeriak eta etorri gure aintzinako hizkuntza ezagutzera. Eskertuko diguzu"

"Hainbeste urtetan ikasten ibili ondoren azkenean Barnetegira etorri behar da benetan ikasteko"

"Aspaldiko garaietara itzultzen zara, berriro ume sentitzen zara, zure ardura bakarra euskara ikastea da"

"Ez nuen sinisten! Hainbeste urte euskaltegiz euskaltegi, euskara ikasi nahian eta ezinean, eta azkenean nire ametsa bete dut. Orain badakit!! Baina inportanteena egun osoan erabiltzea da, horretarako Barnetegira etorri behar da"

"Euskaraz ikasteko, euskaraz hitz egiteko, euskaraz bizitzeko, zatoz Oñatira"

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

97/98 ikasturteko Ikastaroak:
Irailaren 8tik urtarrilaren 30era

Informazio gehiago:
HAEE/IVAP: 945-187631
Barnetegia: 945-781087
San Lorentzo auzoa z/g Oñati

Eskolaz kanpoko ekintzak:

- Hitzaldiak
- Bisita gidatuak
- Irteerak
- Ikastaro osagarriak:
bertsolaritza...